

John Piper. Een visie op Bijbelse complementariteit

Man- en vrouw-zijn volgens de Bijbel

Toen ik een jongen was, woonde ik in Greenville, Zuid-Carolina. In onze gezin was de situatie zo dat mijn vader gedurende tweederde deel van het jaar van huis was. Hij trok dan als prediker het land door, terwijl mijn moeder, mijn oudere zuster en ik achterbleven en voor hem baden. Door deze omstandigheid heb ik mij een beeld van mijn moeder gevormd waarin ik haar letterlijk tot alles in staat achtte.

Zij was degene die de boekhouding bijhield, de rekeningen betaalde en contacten onderhield met de bank en de schuldeisers. Als bijverdienste heeft zij een tijdje een kleine wasserij gehad. Zij was actief in het bestuur van de buurtvereniging, vervulde de functie van Hoofd Ontmoetingscentrum in onze baptisten kerk en handelde op kleine schaal in onroerend goed. Met de aannemer besprak zij de details van de bouw van een kelder onder ons huis en meer dan eens nam zij zelf een schop ter hand om zwaar lichamelijk werk te verrichten.

Zij leerde mij grasmaaien, een stekker aan een snoer zetten, planten verzorgen, dakranden schilderen, de eettafel in de was zetten, autorijden en frietjes frituren. Zij hielp mij bij het bestuderen van de landkaarten voor het vak *aardrijkskunde*, liet mij zien hoe ik een literatuuronderzoek voor *nederlands* moest aanpakken, een opdracht voor *natuurkunde* over statische elektriciteit tot een goed einde kon brengen en overtuigde mij ervan dat *wiskunde* voor mij beslist niet te hoog gegrepen was. Het is nooit bij mij opgekomen dat er iets was dat zij niet zou kunnen.

Op een dag probeerde iemand mij wijs te maken dat vrouwen niet zweten maar gloeien. Ik wist onmiddellijk dat dit niet waar kon zijn. Ik had mijn moeder vaak genoeg zien zweten. De druppels konden dan zomaar van de punt van haar lange, scherpe neus omlaag vallen. Zij blies ze weg wanneer zij de kruiwagen vol met afval uit de tuin voortduwde. Andere keren veegde zij met haar mouw over haar gezicht en verwijderde zo het vocht van haar voorhoofd. Ik kan mij nog goed herinneren hoe stevig haar armen er uit zagen: ze waren gespierd en 's zomers flink bruin. Mijn moeder was een heel sterke vrouw.

Toch is voor mij ook altijd heel duidelijk geweest dat mijn moeder en vader elk tot een ander *soort* behoorden. Beiden waren sterk. Beiden waren intelligent. Beiden waren vriendelijk. Beiden konden mij knuffelen en bestraffen. Beiden waren verbaal goed ontwikkeld. Beiden konden gepassioneerd bidden en hadden Gods Woord lief. Maar mijn vader was een man en mijn moeder een vrouw. Zij wisten het en ik wist het. Dit gegeven was meer dan alleen een biologisch feit. Het had ook en misschien wel vooral te maken met een verschil in hun mens-zijn en de manier waarop zij relaties aangingen en onderhielden.

Als mijn vader thuis was dan was voor iedereen duidelijk dat hij het hoofd van het gezin was. Hij was degene die aan tafel het gebed uitsprak. Hij riep het gezin bij elkaar om te zingen. Hij bracht ons naar de kerk en naar de zondagschool. Hij bestuurde daarbij de auto. Hij wees zijn gezin de plaats waar men kon gaan zitten. Hij nam de beslissing om buiten de deur te gaan eten. Hij koos een tafel voor ons uit. Hij stond de bediening te woord. Hij betaalde de rekening. Hij was ook degene bij wie wij

verantwoording moesten afleggen als wij een huisregel hadden overtreden of brutaal waren geweest. Voor mijn moeder waren dit de gelukkigste momenten. Zij kon zich er zó op verheugen om haar man weer thuis te hebben. Zij genoot van zijn leiderschap. Later ontdekte ik dat de Bijbel dit *onderdanigheid* noemt.

Omdat mijn vader het grootste deel van het jaar afwezig was, was ook mijn moeder genoodzaakt om deze leidende rol te vervullen. Hierdoor is bij mij nooit de gedachte opgekomen dat leiderschap en onderdanigheid naar superioriteit van de man en inferioriteit van de vrouw zouden verwijzen. Ik wist dat het leiderschap binnen ons gezin helemaal niets van doen had met mannelijke spierkracht of bepaalde vaardigheden waarin de man beter zou zijn. Het draaide helemaal niet om capaciteiten of competenties. Het had allemaal te maken met iets dat ik als kind nog niet kon uitleggen of begrijpen. Het heeft ook later nog heel lang geduurd voordat ik doorkreeg dat het hier ging om Gods goedheid die de mens mannelijk en vrouwelijk heeft geschapen. Dit begrijpen gaat diep. Natuurlijk is het mij niet ontgaan dat de manier waarop de zaken vroeger bij ons thuis geregeld waren niet de enig juiste is. Maar de manier waarop de dingen gebeurde gaf wel uitdrukking aan een dimensie van de werkelijkheid die in ieder gezin zichtbaar zou moeten zijn. Sterker nog, zij behoort op een of andere manier in alle volwassen relaties tussen mannen en vrouwen tot uitdrukking te komen.

Ik kies hier met opzet het woord *behoren* omdat ik geloof dat deze dingen hun oorsprong vinden in God. Door de jaren heen heb ik op grond van de Schrift en uit eigen ervaring mogen ontdekken dat het man- en vrouw-zijn deel uitmaakt van het prachtige scheppingswerk van onze goede en liefdevolle God. Hij heeft de verschillen tussen beide seksen bedacht en deze zijn niet gering. Zij reiken veel verder dan de fysiologische vereisten voor seksuele eenwording en dringen door tot in de kern van ons wezen. In dit hoofdstuk wil ik proberen om enkele van deze door God gewilde verschillen aan de hand van de Bijbel te beschrijven.

1.1 Een Bijbelse beschrijving

Voordat ik aan deze beschrijving begin wil ik eerst iets zeggen over de rol van de Bijbel. De ondertitel van dit hoofdstuk luidt: 'Man- en vrouw-zijn *volgens de Bijbel*'. Daarmee bedoel ik dat ik mij in deze verhandeling alle mogelijke inspanningen getroost om te verwoorden wat de Bijbel ons over dit onderwerp onderwijst. Tegelijkertijd ben ik mij er van bewust dat ik niet voor iedere stelling die ik poneer een gedetailleerde exegetische onderbouwing heb. Daarvoor wil ik een drietal redenen noemen.

In de eerste plaats leek het mij op het beste om in dit hoofdstuk de Bijbelse visie op man- en vrouw-zijn zo duidelijk mogelijk te beschrijven en de technische discussie te bewaren voor de hoofdstukken die volgen. Ik heb al eerder in artikelen¹, preken² en nog-niet-uitgegeven werk getracht om de dingen die ik hier ga zeggen, Bijbels te funderen.

¹ Tussen november 1983 en mei 1984 was ik samen met mijn vrienden en oud-collega's Alvera en Berkeley Michelson betrokken bij een debat over dit onderwerp in de periodiek van ons kerkgenootschap (The Standard). Maandelijks heb ik in een aantal artikelen geprobeerd om een exegetische onderbouwing te geven van mijn visie op hoe mannen en vrouwen zich tot elkaar dienen te verhouden. De titels van deze artikelen luiden: 'Mannelijk, vrouwelijk en moreel gedrag' (november 1983', p. 26-28), 'Satans tactiek om mannelijk leiderschap om te draaien' (december 1983, p. 33-35), 'Jezus' onderwijs met betrekking tot mannen en vrouwen: ontmasker de zondeval, niet de scheppingsorde' (januari 1984, p. 32-34), 'Een metafoor van Christus en Zijn gemeente' (februari 1984, p. 27-29), 'Schepping, cultuur, en profetessen in Korinte' (maart 1984, p. 30-32), 'De scheppingsorde' (april 1984, p. 35-38), 'Hoe kan een vrouw leiding geven?' (mei 1984, p. 34-36).

In de tweede plaats heb ik mijn best gedaan om in deze verhandeling toch nog genoeg Bijbelse argumenten te verwerken om aan te tonen dat mijn opvatting over man- en vrouw-zijn ook echt *volgens de Bijbel* is. Ik hoop dat het voor de lezer duidelijk zal zijn dat mijn overpeinzingen niet voortvloeien uit een onafhankelijke geest, maar de vrucht zijn van een boom die stevig is geworteld in de bodem van een voortdurende bezinning op het Woord van God.

In de derde plaats heeft de ervaring mij geleerd dat er twee manieren zijn om een visie op man- en vrouw-zijn onder de aandacht te brengen. De eerste gaat aan de slag met een aantal rationele overwegingen ten aanzien van de feiten. Men neemt dan aan dat een evangelisch christen wil weten of de Bijbel inderdaad deze opvatting over man- en vrouw-zijn leert. Een geduldig, gedetailleerd en sterk exegetisch georiënteerd betoog is hiervan het resultaat.

Er is echter nog een andere manier om deze visie onder de aandacht te brengen. Men kan namelijk ook uitgaan van de aanname dat een evangelisch christen wil weten of deze opvatting over man- en vrouw-zijn schoonheid in zich bergt, voldoening geeft en vervulling brengt. En of hij er iets mee kan. Dit zijn geen verkeerde vragen. Het aanbevelen van een Bijbelse visie houdt meer in dan zeggen dat het zo is omdat het in de Bijbel staat. Dergelijke aanbevelingen kunnen heel makkelijk resulteren in een vorm van slaafse gehoorzaamheid die zo weerzinwekkend is en ontdaan van iedere vorm van verrukking en verlangen, dat ik denk dat de Heer hiermee onmogelijk verheerlijkt kan worden.

Er is dus nog een tweede doelstelling wanneer men anderen wil overtuigen van een Bijbelse visie op man- en vrouw-zijn. Het is niet voldoende om een grondig exegetisch onderzoek te doen. De resultaten van dit onderzoek moeten ook worden gepresenteerd op een manier die niet alleen het hoofd, maar ook het hart raakt. Met andere woorden: het gaat er om dat wij zowel de waarheid als de schoonheid van deze visie presenteren. Wij moeten laten zien dat onze visie niet alleen maar *waar*, maar ook *goed* is. Zij is niet alleen *kostbaar*, maar ook *kostelijk*, niet alleen *juist*, maar ook *begerenswaardig*.

Dit hoofdstuk heeft vooral de tweede doelstelling voor ogen. Niet uitsluitend, maar vooral. De structuur is erop ingericht om de lezer duidelijk te maken dat God het man- en vrouw-zijn heeft bedoeld als een genadegave die voldoening schenkt en voortvloeit uit zijn verlangen om de mens het beste te geven. Dit kan dan ook geen zware of belastende benadering zijn. Zij biedt alleen geen ruimte voor trots of zelfverheerlijking. Zij sluit zich aan bij wie wij volgens het ontwerp van God mogen zijn. Daarom is zij in de volle betekenis van het woord *vervullend*.

1.2 De impact en betekenis van mannelijkheid en vrouwelijkheid

Vandaag de dag is het een trend om te benadrukken dat mannen en vrouwen gelijk zijn. Men is geneigd om daarbij de unieke betekenis van ons man- of vrouw-zijn te minimaliseren. Deze minachting van mannelijk- en vrouwelijkheid is echter een groot verlies. Het trekt een enorme wissel op generaties jonge mensen die niet meer weten wat het betekent om man of vrouw te zijn. Deze verwarring ten aanzien van de seksuele identiteit heeft inmiddels epidemische vormen aangenomen. Het gevolg daarvan is niet dat er een vrije en gelukkige harmonie ontstaat onder gendervrije personen die zich op basis van abstracte competenties tot elkaar verhouden. De gevolgen zien wij terug in een toename van het aantal echtscheidingen, homoseksualiteit, seksueel misbruik,

² Opnamen van zeven preken over mannelijkheid en vrouwelijkheid kunnen worden besteld bij *Council on Biblical Manhood and Womanhood*, P.O. Box 1173, Wheaton, IL 60189.

onzedelijk gedrag, onaangepast gedrag en zelfmoord. Deze zaken komen allemaal vloeit voort uit het verlies van onze door God gegeven identiteit.

Het is opmerkelijk en veelzeggend dat moderne christen-feministen zo weinig aandacht besteden aan de omschrijving van wat vrouwelijk en mannelijk nu eigenlijk is. Er wordt nauwelijks ingegaan op de prangende vraag van veel jongens: 'Pap, wat betekent het dat ik een man ben en geen vrouw?' Of in het geval van meisjes: 'Mam, wat betekent het dat ik een vrouw ben en geen man?' In plaats daarvan wordt er veel energie gestoken in de poging om het verschil tussen man- en vrouw-zijn zo klein mogelijk te maken. Slechts zelden worden wij nog bepaald bij de vraag hoe wij ons vanuit ons man- of vrouw-zijn dienen te gedragen. Wij dobberen stuurloos rond in een zee van verwarring over seksuele rolpatronen. En ondertussen wordt het leven er niet gemakkelijker op.

Het is dan ook ironisch dat de meest scherpzinnige waarnemers van onze cultuur benadrukken dat mannelijkheid en vrouwelijkheid van grote betekenis zijn voor ons mens-zijn. Tegelijkertijd weten zij die betekenis niet onder woorden te brengen. Paul Jewett is zo iemand, die in zijn verhelderende boek *De mens als mannelijk en vrouwelijk wezen* op overtuigende wijze beschrijft dat mannelijkheid en vrouwelijkheid geen bijzaak zijn, maar behoren tot de essentie van onze identiteit als mens.

'Seksualiteit doordringt iemands wezen tot op de bodem en bepaalt ieder aspect van zijn leven. Zoals het *zelf* zich altijd als een *ik* ervaart, zo zal deze *ik* zichzelf altijd ervaren als een *hij* of een *zij*. Onze zelfkennis is niet alleen onlosmakelijk verbonden met wie wij zijn als *mens*, maar ook met wie wij zijn als *seksueel wezen*. In de intermenselijke communicatie draait het niet alleen om *ik* en *jij*, maar om *ik* die mannelijk of vrouwelijk is en *jij* — de *ander* — ontmoet, die eveneens mannelijk of vrouwelijk is.'³

Jewett citeert Emil Brunner die zijn standpunt bevestigt: 'Onze seksualiteit dringt door tot in de diepste metafysische kern van onze persoonlijkheid. Ten gevolge daarvan kan men de fysieke verschillen tussen man en vrouw opvatten als een allegorie voor de psychische en geestelijke verschillen die van fundamenteeler aard zijn.'⁴

Na het lezen van deze verbazingwekkende zinnen over het belang van mannelijkheid en vrouwelijkheid voor het wezen van de mens en de manier waarop seksualiteit ieder onderdeel van het leven doordringt en beïnvloedt, is het schokkend om vervolgens te moeten constateren dat Jewett niet weet waar mannelijkheid en vrouwelijkheid voor staan. Hij zegt:

'Onder hedendaagse theologen is men onzeker over de vraag wat het betekent om een man te zijn in plaats van een vrouw en een vrouw in plaats van een man. Omdat de auteur van dit boek zich ook tot deze groep rekent heeft hij ervoor gekozen om deze ontologische vraag te negeren.'⁵

Alle menselijke activiteiten weerspiegelen een kwalitatieve onderscheiding die seksueel van aard is. Maar naar mijn opvatting biedt deze waarneming geen aanwijzingen voor de diepere betekenis van dit onderscheid. Het is heel goed mogelijk dat wij nooit zullen weten wat dit onderscheid ten diepste inhoudt. Maar één ding staat voor mij als een paal boven water: we kunnen dit verschil — wat het

³ Paul Jewett, *Man as Male and Female* (1975), p. 172.

⁴ Emil Brunner, *Das Gebot und die Ordnungen* (1933), p. 358.

⁵ Paul Jewett, *idem*, p. 178.

betekent om als man en vrouw te zijn geschapen — alleen te weten komen wanneer wij leren om als man en vrouw in een waarachtig partnerschap te leven.’⁶

Dit is werkelijk diep droevig. We weten dat ‘seksualiteit iemands wezen tot op de bodem doordringt.’ We weten dat ‘seksualiteit ieder aspect van ons leven als persoon doordringt en beïnvloedt.’ We weten dat iedere ik-jij ontmoeting niet een ontmoeting tussen abstracte grootheden is, maar tussen mannelijke en vrouwelijke personen. We weten dat fysieke verschillen slechts een afspiegeling zijn van een mannelijke of vrouwelijke persoonlijkheid. Maar als het er op aankomt, dan weten we niet wie we zijn als man en vrouw; dan zijn we onwetend over deze alles doordringende dimensie van onze identiteit.

Maar wat moeten wij dan aanvangen met Jewett’s hoopvolle advies ten aanzien van deze bizarre onwetendheid over wie wij zijn? Hij meent dat wij er vanzelf wel achter zullen komen wie wij zijn als man en vrouw wanneer wij een *waarachtig partnerschap* met elkaar aangaan. Het probleem hiermee is dat wij niet weten wat zo’n waarachtig partnerschap inhoudt als wij de aard van de partners niet kennen. Een waarachtig partnerschap moet immers recht doen aan wie de partners zijn. Een waarachtig partnerschap moet rekening houden met het feit dat de seksuele werkelijkheid ieder aspect van het leven doordringt en beïnvloedt. Als we eerlijk zijn, zullen we moeten toegeven dat het onmogelijk is om te weten wat een waarachtig partnerschap is zolang we niet weten wat datgene is dat ‘onze persoonlijkheid tot op de bodem doordringt en beïnvloedt.’ Zolang wij onwetend zijn van wat mannelijkheid en vrouwelijkheid werkelijk inhouden, hebben wij niet het recht om de ander voor te schrijven wat de aard van een waarachtig partnerschap is en hoe deze eruit zou moeten zien.

Alle tumult in onze cultuur over seksualiteit hoeft ons niet te verrassen als we beseffen dat zelfs de beste christelijke denkers [1] in gebreke blijven wanneer het er om gaat te omschrijven waar mannelijkheid en vrouwelijkheid nu eigenlijk voor staan en [2] desondanks toch erkennen dat de geslachten tot de meest invloedrijke aspecten van de persoonlijkheid behoort bepalend is voor ieder aspect van iemands leven. Wanneer zelfs de leiders van de kerk niet weten wat mannelijkheid en vrouwelijkheid inhouden, hoe moeten ouders dan hun dochters opvoeden om vrouw te zijn en hun zonen om man te zijn?

Een van de vooronderstellingen van dit hoofdstuk is dat de Bijbel ons niet onwetend laat over wat het betekent om een mannelijk of vrouwelijk persoon te zijn. God heeft ons niet voorzien van een dimensie in onze persoonlijkheid die alles doordringt en bepaalt, om ons vervolgens in het ongewisse te laten over de betekenis daarvan. Hij heeft ons in de Schrift duidelijk geopenbaard wat de schoonheid is van mannelijkheid en vrouwelijkheid wanneer zij elkaar in harmonie aanvullen. Hij heeft ons ook laten zien welke misvormingen en wantoestanden de zonde in de gevallen staat van het man- en vrouw-zijn heeft aangebracht. En Hij heeft ons laten zien dat er verlossing en herstel in Christus mogelijk is.

Het is helemaal waar, dat wij nu nog lijkt alsof wij door een *wazige spiegel* zien (I Kor. 13:12). Onze kennen is niet volledig. Voortdurend moeten we alert zijn om nieuw licht te ontvangen. Maar aan de andere kant is het ook niet zo dat wij helemaal aan ons lot zijn overgelaten en onze generatie niets te vertellen hebben over de betekenis van ons man- en vrouw-zijn en de consequenties daarvan voor de manier waarop wij met elkaar omgaan. Ik ben ervan overtuigd dat de Bijbel ons de aard van

⁶ Paul Jewett, *idem*, p. 187 e.v.

mannelijkheid en vrouwelijkheid openbaart in de beschrijving van de verschillende verantwoordelijkheden voor mannen en vrouwen. Deze verschillen zijn niet afkomstig uit een of andere overeenkomst of verdrag, maar liggen diep verankerd in de scheppingsorde.

Wanneer de Bijbel ons leert dat man en vrouw in de relatie tot elkaar een verschillende rol vervullen, en de man is belast met een unieke rol om leiding te geven, dan baseert zij deze differentiatie niet op tijdelijke culturele normen, maar op permanente feiten die voortvloeien uit de schepping. Dit treffen we aan in teksten als I Kor. 11:3 (vooral vers 8-9 en 14), Ef. 5:21-33 (vooral vers 31-32) en I Tim. 2:11-14 (vooral vers 13-14).⁷ In de Bijbel wordt de differentiatie in de rol van mannen en vrouwen daarom nooit herleid naar de zondeval. Deze heeft de differentiatie van rollen gecorrumpereerd, niet gecreëerd.⁸ De oorsprong hiervan gaat veel verder terug: naar de situatie in de Hof van Eden voordat de zonde onze relaties scheeftrok en beschadigde. Het is God die deze differentiatie heeft geschapen.

1.3 Een Bijbelse omschrijving van mannelijkheid en vrouwelijkheid

Dit alles brengt mij bij het punt dat ik wil gaan proberen om op zijn minst een gedeeltelijke omschrijving te geven van wat mannelijkheid en vrouwelijkheid is. Ik ben mij ervan bewust dat dit een riskante bezigheid is. Ieder woord dat ik gebruik, kan verkeerd worden opgevat. Kritische lezers kunnen ten aanzien van de praktische toepassingen conclusies trekken die ik niet heb bedoeld. Ik zou er daarom voor willen pleiten om ook hier de gouden regel van gezonde kritiek te hanteren. En dat wil zeggen: Geef eerst weer dat je de auteur goed hebt begrepen — op een manier die hij zelf kan onderschrijven — voordat je zijn standpunt van een oordeel voorziet.

Ik wil ter overweging voor zowel mannelijkheid als vrouwelijkheid een omschrijving aanreiken. Het is belangrijk om deze in combinatie met de toelichting te lezen. Gezegd moet worden dat het hier niet gaat om een uitputtende opsomming van alles wat mannelijkheid en vrouwelijkheid aan betekenis in zich bergen. Wel heb ik geprobeerd om rekening te houden met zowel gehuwde als ongehuwde mensen. Maar ik hoop dat overal waar ik mannelijkheid en vrouwelijkheid binnen de huwelijksrelatie beschrijf, alleenstaande mensen er ook iets aan zullen hebben en zij voor zichzelf een toepassing kunnen bedenken. Hoewel deze omschrijvingen dus niet uitputtend zijn, dienen zij ons allemaal te raken. Zij zijn een poging om door te dringen tot de kern — of in ieder geval een essentieel onderdeel — van wat mannelijk en vrouwelijk is.⁹

⁷ In het gedeelte I Petr. 3:1-7 waar ook wordt gesproken over de differentiatie van rollen, baseert Petrus zich niet in directe zin op de scheppingsorde, maar ook niet op een overeenkomst. In plaats daarvan beroept hij zich op het voorbeeld van “heilige vrouwen die hun hoop op God vestigen” (vers 5). Sara wordt aangehaald als een voorbeeld van onderdanigheid, niet omdat zij zich schikt naar Abrahams wens om zich als zijn zuster voor te doen (Gen. 20) — zoals we wellicht zouden verwachten — maar omdat zij hem tussen neus en lippen door *heer* noemde, toen zij bij zichzelf over hem sprak. Dit wekt de indruk dat Sara’s onderdanigheid geworteld was in een diepe loyaliteit aan Abrahams leiderschap die zonder dwang of druk tot uitdrukking kwam.

⁸ Deze gedachte wordt in hoofdstuk 3 van dit boek uitgewerkt en verdedigd door Ray Ortlund jr.

⁹ De beperking van dit hoofdstuk komt onder meer tot uitdrukking in het feit dat ik weinig aandacht besteed aan het vermogen van een vrouw om kinderen voort te brengen en de bijzondere rol die zij vervult bij hun verzorging. Ook ga ik niet in op de cruciale rol van de man bij de opvoeding tot gezonde kinderen die zich geborgen weten. Mijn aandacht hier richt zich vooral op naar de betekenis van mannelijkheid en vrouwelijkheid voor de onderlinge omgang tussen mannen en vrouwen en de consequenties die dit voor beiden heeft.

In het hart van volwassen mannelijkheid bevindt zich een besef van een welwillende verantwoordelijkheid voor vrouwen om hen te leiden, te verzorgen en te beschermen op manieren die passen bij de wijze waarop een man relaties aangaat en onderhoudt.

In het hart van volwassen vrouwelijkheid bevindt zich een bevrijding schenkende aanleg om de kracht en het leiderschap van mannen die het waard zijn, te bevestigen, te ontvangen en te verzorgen op manieren die passen bij de wijze waarop een vrouw relaties aangaat en onderhoudt.

1.4 De betekenis van mannelijkheid

In deze paragraaf wil ik de omschrijving van mannelijkheid uiteenrafelen en de betekenis van ieder onderdeel stap voor stap uitwerken.

In het hart van volwassen mannelijkheid bevindt zich een besef van een welwillende verantwoordelijkheid voor vrouwen om hen te leiden, te verzorgen en te beschermen op manieren die passen bij de wijze waarop een man relaties aangaat en onderhoudt.

IN HET HART VAN... Deze zinsnede geeft aan dat deze omschrijving niet uitputtend is. Er is veel meer te zeggen over mannelijkheid, maar zeker niet minder. Ik ben er van overtuigd dat wat ik hier zeg de kern aangeeft van waar het bij waarachtige mannelijkheid om draait, ook al blijft er rond het complementaire karakter van man- en vrouw-zijn een mysterie hangen dat wij nooit helemaal zullen doorgronden.

VOLWASSEN MANNELIJKHEID... Iemand kan beweren dat hij een man is en geen besef hebben van de verantwoordelijkheid die hem volgens mij mannelijk maakt. Ik ben van mening, dat zo iemand — ondanks het feit dat hij zich sterk voelt, verstandig is en in seksueel opzicht zijn mannetje staat — beschikt over een onvolwassen mannelijkheid. Deze is onvolgroeid en misschien zelfs misvormd. Met het woord *volwassen* bedoel ik dat iemand een besef heeft van zijn verantwoordelijkheid die is uitgegroeid boven de zondige misvormingen en beperkingen, en dat hij zijn ware aard als een bron van gevende liefde gaat ontdekken in plaats van altijd maar op zichzelf gericht te zijn.

EEN BESEF VAN... Ik gebruik hier met opzet het woord *beseft* omdat een man niet mannelijk wordt door alleen maar verantwoordelijk te zijn. Hij moet deze verantwoordelijkheid ook beseffen of *voelen*. Als hij dit niet aanvoelt en bevestigt, dan is hij in zijn mannelijkheid niet volwassen geworden.

Het woord *beseft* houdt ook rekening met het feit dat een man in zijn mannelijkheid volwassen kan zijn als hij zich in een situatie bevindt waarin hij niet in relatie met een vrouw kan treden. Zo kan hij soldaat zijn of zeevarende en geen vrouwen in zijn omgeving hebben. Hij kan gevangene zitten of op een booreiland in de Atlantische Oceaan werken. Hij kan monnik zijn of een levensstijl hebben waarin hij weinig met vrouwen in aanraking komt.

Een man kan in al deze omstandigheden over een gezonde mannelijkheid beschikken als hij maar beseft dat hij een verantwoordelijkheid heeft om vrouwen te leiden, te verzorgen en te beschermen. Dit besef hoeft hij niet *per se* onmiddellijk tot uitdrukking te brengen om zijn mannelijkheid te bewijzen. Hij kan dit bijvoorbeeld ook zichtbaar maken in de manier waarop hij over vrouwen praat, hoe hij met pornografisch materiaal omgaat, en de zorg die hij toont voor het huwelijk van de mannen om hem heen.

Het woord *beseft* biedt ook ruimte aan de man die fysiek niet in staat kan zijn om zijn gezin te

verzorgen en te beschermen, om toch een volwassen mannelijkheid te hebben. Hij kan verlamd zijn of een andere handicap hebben en dan kan het voorkomen dat de vrouw kostwinner is. Zij is dan ook degene die 's nachts haar bed uit gaat om te kijken waar het verdachte geluid vandaan komt. Voor de man is dit niet makkelijk, maar als hij ook in deze omstandigheden beseft dat hij een welwillende verantwoordelijkheid ten opzichte van God heeft, hoeft hij zijn mannelijkheid niet te verliezen. Zijn besef van verantwoordelijkheid kan op andere manieren tot uitdrukking komen, zoals in de manier waarop hij omgaat met zelfmedelijden en in moreel en geestelijk opzicht leiding geeft aan zijn gezin. Ook kan hij nog steeds het initiatief nemen om zijn gezinsleden met het *brood des levens* te verzorgen en hen te beschermen tegen de grootste vijanden die er zijn: satan en de zonde. Iemand die hierover nadenkt, kan zich afvragen of een alleenstaande moeder die op deze terreinen zelf voor haar kinderen moet zorgen, dan niet ook mannelijk is? Of kan alleen een man deze dingen doen? Mijn antwoord zou zijn dat een vrouw zich niet overdreven mannelijk gedraagt als zij deze dingen voor haar kinderen doet, zo lang zij maar beseft dat dit eigenlijk door haar man had moeten gebeuren (als zij er een zou hebben) en als zij deze taken maar op een specifiek vrouwelijke manier uitvoert.

Maar als een vrouw het zich zou veroorloven om op een dergelijke manier leiding aan haar echtgenoot te geven, dan gedraagt zij zich niet op de juiste vrouwelijke manier. Dan is zij bezig om op een oneigenlijke wijze de specifiek mannelijke opdracht binnen die relatie naar zich toe te trekken. Als er daarentegen wel een man aanwezig is, maar hij neemt om de een of andere reden zijn verantwoordelijkheid niet op en verzuimt leiding aan zijn kinderen te geven, dan kan de moeder met een volwassen vrouwelijkheid weer wel proberen om deze taak uit te voeren. Zij behoort dit echter te doen op een manier die haar man laat weten dat zij hem niet weerstaat of bekritiseert, maar dat zij van hem houdt en er naar verlangt dat hij haar in deze geestelijke en morele taak gaat bijstaan en haar en zijn gezin naar God zal leiden.

WELWILLEND... Dit woord heb ik ingevoegd om aan te geven dat de verantwoordelijkheid van de man het *goede* voor de vrouw wil doen (*wel* in *welwillend* betekent immers *goed*). Welwillende verantwoordelijkheid houdt dan ook in dat iedere vorm van op het eigen belang gerichte autoriteit wordt uitgesloten (zie Luc. 22:26). Zij wijst iedere vorm van minachtende neerbuigendheid en iedere handeling die een vrouw het gevoel kan geven te worden betutteld in plaats van geëerd en gewaardeerd af (zie I Petr. 3:7). Het *woord* welwillend is bedoeld om aan te geven dat volwassen mannelijkheid op een gepaste manier uitdrukking geeft aan de gouden regel van de Bijbelse etiquette: "Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen." (Mat. 7:12)

VERANTWOORDELIJKHEID... Het gewicht van dit woord benadrukt dat mannelijkheid een door God gegeven *vertrouwen* is, gericht op het welzijn van al zijn schepselen. Het is niet bedoeld als een *recht* van mannen dat zij kunnen uitoefenen tot eer en meerdere glorie van zichzelf. Het is niet zo zeer een voorrecht dan wel een opdracht. Het is een plicht, een verplichting en een last. Maar net als al het andere dat God van ons vraagt, is ook deze opdracht niet bedoeld als belastend of onderdrukkend (I Joh. 5:3). Deze verantwoordelijkheid is een last die gedragen moet worden en in Christus kan dat op een lichtvoetige manier gebeuren (Mat. 11:30).

Het woord *verantwoordelijkheid* is gekozen om aan te geven dat de man op een bijzondere manier is geroepen om uitdrukking te geven aan leiderschap, zorg en bescherming ten aanzien van vrouwen. Dit wordt geïllustreerd in Genesis 3:9 waar God aan Adam vraagt: 'Waar ben je?' Eva had als eerste gezondigd, maar God zoekt haar niet als eerste op. Adam is de eerste die rekenschap moet afleggen van wat hij en zijn vrouw in de Hof van Eden gedaan hebben. Dit betekent niet dat de vrouw niet een

eigen verantwoordelijkheid heeft, zoals we later zullen zien. Maakt dit maakt wel duidelijk dat de verantwoordelijkheid van de man uniek is en als eerste aan bod komt.

OM VROUWEN... Ik spreek hier niet over *echtgenoten* omdat het besef van mannelijkheid dat mannen oproept om zich verantwoordelijk te voelen, zich niet beperkt tot echtgenotes en familieleden maar vrouwen in het algemeen voor ogen heeft. Mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn geworteld in wie wij *van nature* zijn en staat los van de huwelijksband die wij mogelijk zijn aangegaan. Een man wordt niet pas *man* als hij getrouwd is. Het spreekt voor zich dat de vorm waarin zijn leiderschap tot uitdrukking komt, afhangt van het soort relatie dat hij met een vrouw heeft — die kan variëren van de meest intieme band binnen het huwelijk tot een terloopse ontmoeting met een vreemdeling op straat. Het is dan ook om deze reden dat ik de beschrijving van mannelijkheid afsluit met de zinsnede ‘op manieren die passen bij de wijze waarop een man relaties aangaat en onderhoudt.’

TE LEIDEN... Een probleem met taal is dat woorden de neiging hebben om voor verschillende mensen verschillende betekenissen te hebben. Voor sommigen zal het woord *leiden* heel zwaar in de oren klinken terwijl het bij anderen minder heftige of misschien zelfs heel dienstbare associaties oproept. Een ander probleem is dat een woord in verschillende omstandigheden en situaties heel verschillende nuances en implicaties kan hebben. Zo kan het woord *leiden* bijvoorbeeld betrokken worden op iemand die een orkest dirigeert, een vriend overhaalt om naar de dierentuin te gaan, een groep voor een bepaalde zaak interesseert, een legereenheid aanvoert, voorstelt om ergens te gaan eten, achter het stuur gaat zitten om een groepje mensen thuis te brengen, het initiatief neemt om in een volle lift op het knopje te drukken, voor een ander een deur opent, een lied voorzingt, een motorrijder de weg wijst, mensen bij elkaar brengt om te bidden, enzovoort.

Om deze reden wil ik iets meer in detail treden om uit te leggen wat ik bedoel als ik het heb over de volwassen mannelijke verantwoordelijkheid om leiding te geven. Anders zouden hierover zo maar verkeerde denkbeelden kunnen ontstaan die ik niet heb bedoeld. Ik werk dit onderwerp uit aan de hand van negen verhelderende uitspraken over de aard en inhoud van volwassen mannelijk leiderschap.

1. *Volwassen mannelijkheid vindt geen uitdrukking in de eis om gediend te worden maar in de kracht om te dienen en zich in te zetten voor het welzijn van de vrouw.* Jezus zegt: “De belangrijkste van jullie moet de minste worden en de leider de dienaar” (Luc. 22:26). Leiderschap is niet hetzelfde als eisend gedrag vertonen. Leiderschap is er op gericht om mensen en zaken tot hun doel te brengen. En als dit doel heilig is, zal de leiderschapsstijl een geur van heiligheid met zich meedragen — WWJD (What Would Jesus Do). Nadat Paulus heeft gezegd dat “een man het hoofd van zijn vrouw is, zoals Christus het hoofd is van de kerk,” vervolgt hij met: “Mannen, hebt uw vrouw lief, zoals Christus de kerk heeft liefgehad en *zich voor haar heeft prijsgegeven*” (Ef. 5:23-25). Jezus leidde zijn bruid naar heiligheid en de hemelse heerlijkheid maar zijn weg bracht Hem wel op *Golgota*. Hij oogde zwak maar was onmetelijk sterk in het *nee* zeggen tegen de weg van de wereld. Zo moet het ook volwassen mannen vergaan als zij hun verantwoordelijkheid om te leiden oppakken. Iedere keer opnieuw.
2. *Volwassen mannelijkheid baseert zich niet op de autoriteit van Christus over de vrouw maar bepleit deze.* De leiderschapsstijl die voortvloeit uit de woorden “een man is het hoofd van zijn vrouw, zoals Christus het hoofd is van de kerk” (Ef. 5:23), heeft niets te maken met de gedachte dat de man dezelfde rechten en autoriteit heeft als Christus. De analogie tussen

Christus en de echtgenoot gaat teloor als deze te ver wordt doorgevoerd. In de eerste plaats omdat alle mannen — met uitzondering van Christus — zondaar zijn. Christus hoeft Zich ten opzichte van zijn gemeente nooit te verontschuldigen, maar echtgenoten zijn hiertoe vaak genoodzaakt.

Verder is het zo dat een echtgenoot zijn vrouw niet alleen voor zichzelf toebereidt maar voor iemand anders, namelijk: voor Christus. Hij heeft dus niet alleen de opdracht om te handelen *als* Christus, maar ook *ten behoeve van* Christus. Op dit punt kan hij voor zijn vrouw niet als Christus zijn zonder zijn Heer te verraden. De wijze waarop hij Christus vertegenwoordigt houdt daarom ook in dat hij weerstand biedt aan de verleiding om als Christus te zijn. En dat betekent dat hij zijn vrouw ertoe brengt om niet in afhankelijkheid van hem, maar van Christus te leven. In de praktijk betekent dit dat er geen ruimte voor de man is om zijn vrouw van alles voor te schrijven of haar onder druk te zetten om te presteren. Ook voor haar geldt dat zij staat of valt voor haar eigen meester, Jezus Christus.

3. *Volwassen mannelijkheid veronderstelt geen superioriteit maar brengt de kracht van de ander naar voren.* Geen mens is onfeilbaar, ook leiders niet. Daarom mag een mens zich in geen enkel opzicht verheffen boven diegenen die hij leidt. Een goed leider zal altijd rekening houden met de ideeën van diegenen die hij leidt en deze overnemen als zij beter zijn dan wat hij zelf dacht. Dit geldt voor de echtgenoten thuis, voor de oudsten in de gemeente en overal waar leiderschap in het geding is.¹⁰ De leiderschap van een man wordt niet afgemeten aan zijn onwetendheid ten aanzien van wat anderen voor ideeën en wensen hebben. Iemand die een groep leidt, is omringd door mensen die een beter zicht op iets kunnen hebben dan hijzelf. Hij moet daarom naar hen luisteren en op hen reageren. En als hij zijn taak goed vervult, zal men zijn initiatief waarderen en de wijze waarop hij hen door het besluitvormingsproces heen leidt, waarderen. Het doel van leiderschap is niet om de superioriteit van de leider te demonstreren, maar om de kracht van alle betrokkenen aan het licht te brengen en met elkaar op weg te gaan in de richting van het gestelde doel. In Efeziërs 5:28-29 wordt de vrouw in verband gebracht met het lichaam van haar man op een manier zoals de gemeente in verband wordt gebracht met het lichaam van Christus. In essentie komt het hierop neer: wanneer een man zijn vrouw liefheeft, heeft hij dus eigenlijk zichzelf lief. Dit lijkt veel op het gebod dat Jezus geeft in Mat. 19:19: “Heb uw naaste lief als uzelf.” Dit sluit een leiderschapsstijl waarin een vrouw als een klein kind wordt behandeld, uit, want er is geen man die zelf op deze manier behandeld zou willen worden. Verder is het zo dat Christus zijn gemeente niet leidt als zijn dochter maar als zijn vrouw. Hij bereidt haar voor om samen met Hem erfgenaam te zijn en geen dienstmeisje (Rom. 8:13). Iedere vorm van leiderschap die in naam van het christelijke hoofdschap de neiging heeft om een vrouw tot persoonlijke onvolwassenheid, geestelijke zwakheid, of onveiligheid door overmatige controle, pietluttige kritiek of onderdrukkende heerszucht te brengen, heeft gemist waar het in Efeziërs 5 om gaat. Christus is er niet op uit om zulke vrouwen te vormen.
4. *Volwassen mannelijkheid is er niet op uit om zich overal mee te bemoeien maar wil voorzien in een initiatief op hoofdlijnen.* Het is niet de bedoeling dat de man in het gezin al het denk-

¹⁰ Het feit dat het aan een christenvrouw (en gemeentelid) is toegestaan om te profeteren (Hand. 2:17), impliceert op zijn minst dat zij vaak over ideeën en inzichten beschikt waarnaar een wijs en nederig echtgenoot — maar ook een voorganger — moet luisteren. Sterker nog: hij moet ze ook moet overwegen en (als ze de moeite waard zijn) overnemen. Over dit onderwerp heeft Wayne Grudem een boeiend boek geschreven: Wayne Grudem, *The Gift of Prophecy: In the New Testament and Today* (1988), p. 215-225.

en planwerk doet. Zijn leiderschap omvat de verantwoordelijkheid om *op hoofdlijnen* de geestelijke en morele strategie van het gezinsleven te initiëren en uit te werken. Ik zeg hier nadrukkelijk *op hoofdlijnen*, want wanneer het op de details aankomt, zal het meestal de vrouw zijn die hiervoor het initiatief neemt en een planning opstelt. Maar de grote lijnen behoren tot de verantwoordelijkheid van de man en deze dienen door hem te worden onderhouden.

De leiderschapsverhoudingen binnen het gezin komen met de Bijbelse uitgangspunten op gespannen voet te staan wanneer de vrouw bijvoorbeeld altijd het initiatief moet nemen om bij de maaltijd te bidden, op zondag de kinderen uit bed te halen om op tijd in de kerk te zijn, het gezin bijeen te roepen om met elkaar te zingen, de gedragsregels voor de kinderen te bespreken, de financiële prioriteiten door te nemen, acties voor vriendschapsevangelisatie te plannen, enzovoort. Het staat een vrouw vrij om ten aanzien van al deze zaken het initiatief te nemen, maar als zij daardoor een besef van algemene verantwoordelijkheid gaat ontwikkelen terwijl haar man passief blijft, ligt er iets in het verschiet dat ingaat tegen Bijbelse mannelijkheid en vrouwelijkheid.¹¹

De psycholoog James Dobson maakt zich zoveel zorgen om het herstel van mannelijk leiderschap dat hij dit thema heeft uitgeroepen tot Amerika's grootste probleem.

'Een christen-man is verplicht om zijn gezin naar zijn beste kunnen te leiden ... Als iemand in zijn gezin teveel geld met de creditcard heeft uitgegeven, dan zijn de consequenties uiteindelijk voor hem. Als er in het gezin nooit in de Bijbel wordt gelezen of men gaat zelden naar de kerk, stelt God hem daarvoor aansprakelijk. Als de kinderen zich onbeschoft en ongehoorzaam gedragen, ligt de primaire verantwoordelijkheid bij de vader ... en niet bij zijn vrouw ... Naar mijn mening heeft Amerika het meest behoefte aan mannen die hun gezin leiden in plaats van dat zij al hun fysieke en emotionele energie pompen in het vermeerderen van hun inkomen.'¹²

5. *Volwassen mannelijkheid aanvaardt de last om in geschillen tussen man en vrouw het laatste woord te hebben maar is er niet op uit om hiervan te allen tijde gebruik te maken.* In een goed huwelijk ligt het zwaartepunt van het besluitvormingsproces bij de man, maar dit gaat niet zo ver dat besluiten eenzijdig worden genomen. De man hoort zijn vrouw om advies te vragen en dit ter harte te nemen. Deze houding ligt besloten in de liefde die de relatie overheerst (Ef. 5:25), in de gelijkheid van personen die zijn geschapen naar het beeld van God (Gen. 1:27) en in hun status als mede-erfgenamen van de genade van het nieuwe leven (I Pet. 3:7). Eenzijdige besluitvorming is over het algemeen geen teken van een sterk leiderschap en komt meestal voort uit luiheid, een gevoel van onveiligheid of een minachtende onverschilligheid.

Aan de andere kant kan het proces van inspraak ook zo ver worden doorgevoerd dat deze wordt uitgelegd als besluiteloosheid en zwakte van de echtgenoot. Zowel man als vrouw

¹¹ Deze visie op mannelijke verantwoordelijkheid kan onder meer worden afgeleid uit de manier waarop God Adam na de zondeval benadert. Hij houdt hem *in eerste instantie* verantwoordelijk terwijl Eva toch degene is die als eerste heeft gezondigd. Dit komt overeen met andere aanwijzingen in de eerste hoofdstukken van Genesis, waarin God Adam reeds vóór de zondeval een bijzondere verantwoordelijkheid voor leiderschap ten aanzien van Eva toekent (een algemeen patroon van initiatieven). Het verdelen van initiatieven binnen dit algemene patroon kunnen we afleiden uit het beeld van Christus en de gemeente als model voor het huwelijk (Efeziërs 5:21-33). Christus verlangt van zijn bruid dat zij zich door Hem laat leiden, maar niet met uitschakeling van haar eigen overwegingen en initiatieven tot communicatie en besef van een gezamenlijke opdracht.

¹² James Dobson, *Straight Talk to Men and Their Wives* (1980), p. 64 e.v.

moeten instemmen met het principe dat het besluit van de man doorslaggevend is zo lang er geen zonde in het geding is. Dit houdt echter niet in dat de man te pas en te onpas van dit recht gebruik kan maken of zijn veto uitspreekt over de wensen van zijn vrouw en kinderen. Het siert hem wanneer hij bereid is om zijn eigen voorkeur in te wisselen voor die van zijn vrouw. Uiteraard geldt ook hier dat er geen morele kwesties in het geding mogen zijn. Wanneer de man zich ervan bewust is van zijn zondige en onvolmaakte natuur, zal hij niet snel in de verleiding komen om te denken dat hij in de navolging van Christus in alle opzichten weet wat het beste is. Niettemin zal hij moeten aanvaarden dat hij de last draagt om in laatste instantie een besluit te nemen en wordt dit principe in een huwelijk dat zich baseert op Bijbelse uitgangspunten door beide partners onderschreven.

6. *Volwassen mannelijkheid toont in een romantische seksuele relatie leiderschap door kracht en tederheid uit te stralen.* Dit punt is heel moeilijk in woorden uit te drukken. Maar seksualiteit is zo'n basisgegeven in het menselijk bestaan dat ik er niet onderuit kan om op zijn minst een poging te doen om uit te leggen hoe mannelijkheid zich op dit terrein manifesteert.

Het is een bijzondere mix van tederheid en kracht die de kwaliteit van mannelijk leiderschap in een seksuele relatie bepaalt. Het aureool van mannelijk leiderschap stijgt op uit de vermenging van kracht en tederheid, sterkte en genegenheid, potentie en gevoeligheid, viriliteit en fijngevoeligheid. Deze wordt manifest in de stevigheid van zijn greep, de kracht waarmee hij haar in zijn armen neemt of de manier waarop hij haar liefkozende woorden inluistert. Er zijn talloze verschillen in de manier waarop een man de liefde bedrijft ten opzichte van een vrouw.

Het is belangrijk om hier te vermelden dat er in de seksuele relatie ook een vrouwelijk initiatief is. Daarom klopt het niet helemaal om het mannelijk leiderschap hier in termen van *initiatief* uit te drukken. De vrouw kan namelijk ook het initiatief tot het liefdesspel nemen en daartoe de eerste stappen zetten. Maar dan is er wel een verschil. Het vrouwelijk initiatief moet — als het goed is — een uitnodiging zijn aan de man om het initiatief te nemen. In zekere zin zou je dan kunnen zeggen dat de man hier op het signaal van zijn vrouw reageert, maar in feite doet zij niet anders dan hem uitnodigen om haar te leiden zoals alleen een man dat kan, waarop zij zijn initiatief kan volgen.

Wanneer ik zeg dat een vrouw in de seksuele relatie op een goede manier initiatief kan tonen, is dat voor een man geen reden om te denken dat er geen bijzondere leiderschap is waaraan hij uitvoering dient te geven. Wanneer zijn vrouw seksuele omgang met hem wil, verlangt zij er naar dat hij haar benadert, in zijn armen sluit en meevoert naar het genot dat zijn initiatief bij haar oproept.

Laten we een nagaan wat er allemaal verloren gaat als een vrouw zich een meer mannelijke rol aanmeet, door bijvoorbeeld haar spierkracht te ontwikkelen en zich assertiever te gedragen. Het is waar dat er mannen zijn die opgewonden raken wanneer zij een gespierde, schaars geklede vrouw zien die zich helemaal heeft *opgepompt* in de sportschool. Maar geen vrouw zou zich door hen aangemoedigd moeten voelen want de seksuele contacten die hieruit voortkomen, zijn naar alle waarschijnlijkheid zeer vluchtig en blijken op den duur uiterst onbevredigend. Het aanschouwen van een mannelijk spierstelsel bij een vrouw kan bij een man opwindend teweeg brengen, maar het roept zeker geen verlangen bij hem op om verscheidene uren met haar in het maanlicht te wandelen en gesprekken te voeren die ergens over gaan en tederheid in zich bergen. Hoe vaker vrouwen mannen proberen te

prikkelen door typisch mannelijke dingen te doen, hoe minder zij er op moeten rekenen dat zij door hen worden benaderd met een fijngevoeligheid die tegemoet komt aan hun typisch vrouwelijke behoeften. Mannelijke volwassenheid laat zich in een seksuele relatie niet reduceren tot uitsluitend hartstocht, maar blijft alert voor de dieper liggende behoeften van een vrouw en vermengt kracht en tederheid om haar vreugde volkomen te maken.

7. *Volwassen mannelijkheid komt binnen het gezin tot uitdrukking door het initiatief te nemen wanneer beide ouders aanwezig zijn en de kinderen straf verdienen omdat zij een huisregel hebben overtreden.* Moeder en vaders moeten beiden door hun kinderen worden gehoorzaamd (Ef. 6:1). Moeders en vaders zijn beiden gerespecteerde leermeesters in hun huisgezin (Spr. 1:8; 6:20; 31:1). Moeders hebben net als vaders gezag over hun kinderen en oefenen leiderschap over hen uit. Moeders hoeven met disciplinaire maatregelen jegens de kinderen niet te wachten totdat hun vader van zijn werk thuiskomt.

Maar kinderen hebben het ook nodig om te zien welke dynamiek er is tussen wat een vader doet en wat een moeder doet. Daarom is het belangrijk dat vader het voortouw neemt wanneer zij beiden aanwezig zijn.¹³ Het zou niet moeten voorkomen dat een vrouw het initiatief moeten nemen om een ongehoorzaam kind te corrigeren omdat haar man er onverschillig bij zit en doet alsof er niets aan de hand is. Er is weinig dat een kind beter uitlegt wat verantwoordelijke, liefhebbende mannelijkheid inhoudt dan te zien wie het eerst in actie komt als vader en moeder allebei thuis zijn.

8. *Volwassen mannelijkheid houdt rekening met culturele vormen om mannelijkheid uit te drukken en past zich hieraan aan (voor zo ver er geen zonde in het spel is) om een vrouw duidelijk te maken dat hij haar met volwassenheid en waardigheid tegemoet wil treden en niet op een agressieve of perverse manier.* Dit houdt onder meer in dat een man zich kleedt op een manier die niet verwijfd, maar ook niet grof of agressief is. Dit betekent ook dat hij gemanierd is en zich aan gebruiken houdt. Wie voert het woord in het restaurant? Wie helpt wie bij het gaan zitten? Wie bestuurt de auto? Wie opent de deur? Wie loopt er voorop de concertzaal in? Wie staat er en wie zit er, en wanneer? Wie steekt als eerste de hand uit bij een begroeting? Wie loopt er aan de straatzijde? Hoe ga je met het handtasje van een vrouw om? Enzovoort. De antwoorden op deze vragen kunnen van cultuur tot cultuur en van tijd tot tijd verschillen. Waar het om gaat is dat mannelijk leiderschap deze gebruiken niet geringschat of negeert, maar ze gebruikt om een gezond patroon van complementariteit tussen man en vrouw te ontwikkelen en uit te dragen.¹⁴ Volwassen mannelijkheid is er niet

¹³ Let op de overgang van "Kinderen, wees gehoorzaam aan je ouders" in Efeziërs 6:1 naar "Vaders, maak uw kinderen niet verbitterd, maar vorm en vermaan hen bij het opvoeden zoals de Heer dat wil" in vers 4. Beide ouders hebben een verantwoordelijkheid om te straffen en kinderen hebben beide ouders in ere te houden. Maar er is een bijzondere verantwoordelijkheid voor vaders als het aankomt op moreel gedrag en het toezien op de naleving daarvan.

¹⁴ Het Bijbels onderwijs over de *stem der natuur* die er bij mannen en vrouwen op aandringt om de culturele symbolen van mannelijkheid en vrouwelijkheid niet te verwisselen of te veronachtzamen is hier zeer relevant. Als Paulus in I Korintiërs 11:14 zegt: "Leert de natuur zelf u niet dat lang haar een man te schande maakt?" dan bedoelt hij daarmee dat de mens beschikt over een natuurlijke afkeer tegen het aandoen van de culturele symbolen van vrouwelijkheid. Wij zouden zeggen: 'Leert de natuur ons niet dat het dragen van een jurk een man te schande maakt?' Deze *stem der natuur* heeft een grote sociale impact, zelfs in culturen die niet zijn aangeraakt door de bijzondere openbaring vanuit de Schrift. Maar Romeinen 1:18-32 laat zien dat een cultuur kan degenereren dat deze stem niet meer wordt gehoord (vers 26-27) en tegennatuurlijke praktijken worden goedgekeurd (vers 32). In een dergelijke situatie is de Bijbelse oproep tot bekering niet alleen een oproep om te doen wat de Bijbel zegt, maar ook om zo te worden veranderd dat de oorspronkelijke staat van volwassen

op uit om te communiceren dat deze dingen er niet toe doen, maar onderkent de alles doordringende implicaties van mannelijkheid en vrouwelijkheid en zoekt naar (bestaande) manieren die daaraan uitdrukking te geven. Een dans straalt vooral schoonheid uit als de passen die worden gezet natuurlijk en spontaan zijn.

9. *Volwassen mannelijkheid erkent dat de roeping tot leiderschap berouw, nederigheid en kwetsbaarheid met zich meebrengt.* We zijn allemaal zondaars. Ook onze mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn door de zonde aangetast. Het opnemen van de verantwoordelijkheid om te leiden moet daarom met zorgvuldigheid en nederigheid gebeuren. Ik moet toegeven dat er in het verleden veel verkeerd is gegaan. Ook in ons eigen leven is er voldoende reden om berouwvol te zijn over ofwel onze passiviteit ofwel onze dominantie. Er zijn mannen die hun vrouw hebben verwaarloosd en hun tijd hebben verkwist met televisiekijken, sleutelen aan hun auto of uitgaan met hun vrienden. Anderen zijn te bezitterig geweest, grof, overheersend of betuttelend. Velen hebben in woord en daad de indruk gewekt dat vrouwen onverantwoordelijk of dom zijn.

We hebben het nodig om onszelf ten opzichte van God te verootmoedigen voor onze fouten en voor de neiging om ons aan onze verantwoordelijkheden te onttrekken. De oproep om te leiden is geen oproep om onszelf boven de vrouw te verheffen. Het is geen oproep om een vrouw te domineren, te kleineren of op haar nummer te zetten. Zij is per slot van rekening een mede-erfgenaar van God en bestemd tot een heerlijkheid die op een dag de natuurlijke ogen van iedere man zal verblinden (Mat. 13:43). De oproep om te leiden is een oproep om zichzelf te vernederen en de verantwoordelijkheid te nemen om op gepaste wijze een dienende leider te zijn in de verschillende relaties die zich met vrouwen voordoen.

Het is ook een oproep om tomaten en rotte eieren in ons gezicht geworpen te krijgen; om te bidden zoals we nog nooit hebben gebeden; om voortdurend met het Woord bezig te zijn; om meer bezig te zijn met plannen, meer doelgericht, beter doordacht, minder gedreven door de stemming van het moment; om een gedisciplineerd en gestructureerd leven te leiden; om teerhartig en invoelend te zijn; om er zeker van te zijn dat we voldoende tijd nemen om met haar te praten over wat zij nodig heeft; en om ons leven neer te leggen op de manier zoals Christus dat heeft gedaan, als dat nodig mocht zijn.

TE VERZORGEN... In het hart van volwassen mannelijkheid bevindt zich een besef van welwillende verantwoordelijkheid voor vrouwen om hen te leiden, *te zorgen dat zij niets te kort komt...*

Wanneer ik zeg dat de man zich verantwoordelijk moet voelen om er voor te zorgen dat zijn vrouw niets te kort komt, dan bedoel ik daarmee niet dat de vrouw geen bijdrage mag leveren aan het levensonderhoud van het gezin of de samenleving in het algemeen. Zij heeft dit de hele geschiedenis door gedaan. Het huishouden heeft altijd veel werk gekend dat op haar schouders neer kwam en bedoeld was om het gezinsleven in stand te houden. Spreuken 31 beschrijft een vrouw met grote vaardigheden op zakelijk gebied die deze aanwendt ten behoeve van haar gezin. Tegenwoordig vervullen vrouwen in heel veel culturen een zeer belangrijke rol als kostwinner buitenshuis, terwijl de mannen vaak veel minder inspannend werk doen. Het is mogelijk om buitensporig veeleisend of buitensporig beperkend te zijn wat betreft de rol van een vrouw ten aanzien van het

mannelijkheid en vrouwelijkheid wordt hersteld en de samenleving zich opnieuw conformeert — niet alleen aan wat de Schrift zegt — maar ook aan ‘hetgeen de natuur leert’ onder hen die overtuigd zijn geraakt van de Bijbelse waarheid en — in bredere zin — onder de corrigerende sociale kracht van de algemene genade staan. Samen op met dit onderwijs over de stem der natuur gaat het onderwijs van I Korintiërs 13:5 waar staat dat liefde niet handelt op een onbetamelijke wijze en zich niet verzet tegen goede manieren.

levensonderhoud van het gezin.

Wat ik bedoel als ik zeg dat de man zich verantwoordelijk moet voelen om er voor te zorgen dat zijn vrouw niets te kort komt, is dit: wanneer er geen brood op de plank is, dan is het de man die de druk zou moeten voelen om er voor te zorgen dat het er komt. Dit betekent niet dat zijn vrouw hem daarbij niet kan helpen — schouder aan schouder in een familiebedrijf of allebei in een afzonderlijke baan. In feite zijn er zelfs situaties denkbaar waarin zij alles zelf moet doen, bijvoorbeeld wanneer haar man ziek of gewond is. Maar een man zal zich in zijn goede naam aangetast voelen als hij door luiheid, domheid of gebrek aan discipline gedurende langere tijd afhankelijk is van het inkomen dat zijn vrouw verdient.

Dit ligt besloten in Genesis 3 waar de vloek zowel de man als de vrouw in hun natuurlijke leefomgeving raakt. Het is geen vloek dat de man op het land moet werken om zijn gezin te voeden of dat de vrouw kinderen baart. De vloek is dat deze levenssferen moeizaam en frustrerend worden gemaakt. In de toewijzing van de vloek aan zijn rebellerende schepselen heeft God de specifieke levenssferen van hen beide voor ogen. Het is duidelijk dat Hij reeds vanaf het begin in gedachten had dat de man een bijzondere verantwoordelijkheid op zich zou nemen om in het levensonderhoud van zijn gezin te voorzien, terwijl Hij de vrouw een bijzondere verantwoordelijkheid had toebedeeld om voor haar gezin te zorgen door kinderen voort te brengen en zorgtaken uit te voeren. Beide waren van levensbelang en konden niet worden gemist.

Het gaat er in dit gedeelte uit Genesis niet om nauwkeurig de grenzen vast te leggen van wat de man kan doen en wat de taak van de vrouw is. Maar het zegt wel dat iedere vorm van rolwisseling op het basale niveau van kindzorg en kostwinnende arbeid strijdig is met Gods oorspronkelijke bedoeling en met de manier waarop Hij ons mannelijk en vrouwelijk heeft gemaakt met een daarop afgestemd rollenpatroon.¹⁵ Het is primair de verantwoordelijkheid van de man om in het onderhoud

¹⁵ Een andere aanwijzing vanuit de Schrift dat God de relatie tussen man en vrouw zó heeft bedoeld, vinden we in het gedeelte dat handelt over Christus als hoofd van de gemeente waarbij de lijn wordt doorgetrokken naar de man en zijn vrouw (Ef. 5:23). Het beeld van het hoofd impliceert dat Christus zowel de *leider* is als degene die *voorziet* in wat nodig is. "Richt je naar het hoofd, van waaruit God het hele lichaam, door gewrichtsbanden en pezen ondersteund en bijeengehouden, doet groeien" (Kol. 2:19; vgl. Ef. 4:16).

Dit weerspreekt niet de gedachte dat hoofdschap ook leiderschap omvat. Integendeel, deze wordt hierdoor juist versterkt. De tekstregel van Kolossenzen 2:19 begint in vers 18 met een verwijzing naar mensen die opgeblazen zijn en "zich niet richten naar het hoofd, van waaruit God het hele lichaam, door gewrichtsbanden en pezen ondersteund en bijeengehouden, doet groeien." Wat voor ons hier van bijzondere betekenis is, is de opmerking dat hoewel Christus als Hoofd degene is die voorziet, de gemeente wel aan Hem moet *vasthouden*. Het tegenovergestelde van vasthouden wordt hier omschreven met de uitdrukking *opgeblazen door vleselijk denken* (d.i. onafhankelijk zijn van Christus). Hoofdschap veronderstelt dus een rol die om zowel afhankelijkheid als navolging vraagt. Er wordt dus gevraagd om loyaliteit aan het hoofd als iemand die voorziet. We hebben hier in essentie te maken met een vorm van leiderschap waarbij het lichaam altijd naar het hoofd opziet voor zijn behoeften. Dit wordt helemaal duidelijk als we zien hoe Christus met zijn gemeente omgaat. Als hoofd van de gemeente voorziet Hij haar van *waarheid* (Ef. 4:15, 21), *kracht* (Col. 1:11), *wijsheid* (Kol. 2:3) en *liefde* (Ef. 3:17-18; 4:16; Kol. 2:2). Maar het betekent ook dat het idee van voorziener een liefdevolle leider vooronderstelt. Christus leidt ons met zijn waarheid en wijsheid vanuit een liefde die ons voorleeft wat Hij leert. Van ons wordt verwacht dat wij Hem daarin navolgen.

Er zijn talrijke andere aanwijzingen in de Bijbel waar de vader wordt gezien als iemand die is belast met een bijzondere verantwoordelijkheid om voor het levensonderhoud van zijn gezin te zorgen. Ik neem I Timoteüs 3:5 als voorbeeld: "Als iemand (een oudste) geen leiding kan geven (*proistenai*) aan zijn huisgezin, hoe zou hij dan voor de gemeente van God kunnen zorgen (*epimelesetai*)?" Het concept van leiding geven aan zijn eigen gezin is waarschijnlijk veel breder dan alleen de zorg voor het levensonderhoud (vgl. I Tes. 5:12), maar zeker niet minder. Oudsten en opzieners zijn verantwoordelijk voor het geestelijk voedsel (I Pet. 5:2; Hand. 20:28; Jer. 3:15) en de bescherming van de gelovigen (Hand. 20:28-31).

van zijn gezin te voorzien. Het is primair de verantwoordelijkheid van de vrouw om voor de kinderen te zorgen.

Ik benadruk nogmaals dat hier niet gaat om een taakverdeling die tot in detail wordt voorgeschreven. Het gaat er om dat volwassen mannelijkheid besef heeft van een welwillende verantwoordelijkheid ten opzichte van God om te voorzien in de levensbehoeften van zijn gezin. De man moet beseffen dat als God naderbij zou komen en iemand ter verantwoording roept vanwege het in gebreke blijven van de zorg voor het gezin Hij als eerste de man aanspreekt (Gen. 3:9).

Maar hetzelfde gaat ook in breder verband op voor een groep mannen en vrouwen die niet gehuwd zijn. Volwassen mannen voelen aan dat het primair (niet uitsluitend) hun taak is om te zien of er iemand is die zij kunnen verzorgen of beschermen. Het besef van deze welwillende verantwoordelijkheid om te voorzien in de basisbehoeften van voedsel en onderdak wordt niet gecreëerd door het aangaan van een huwelijksverbond, maar hoort bij volwassen mannelijkheid. In het huwelijk treedt dit besef van verantwoordelijkheid alleen nadrukkelijker en persoonlijker op de voorgrond. Maar deze dimensie van mannelijke volwassenheid is al in een man aanwezig, ongeacht of hij gehuwd is of niet.

TE BESCHERMEN... In het hart van volwassen mannelijkheid bevindt zich een besef van welwillende verantwoordelijkheid voor vrouwen om hen te leiden, te verzorgen en *te beschermen*...

Stel je eens voor, een man en een vrouw (het maakt niet uit of zij zijn vrouw, zuster, vriendin of zelfs een totaal onbekende is) lopen op straat en een voorbijganger bedreigt hen met een loden pijp. Volwassen mannelijkheid voelt dan een natuurlijke, door God gegeven verantwoordelijkheid om een stap naar voren te doen en een positie in te nemen tussen de aanvaller en de vrouw. Door zo te handelen wordt hij haar dienaar. Hij is bereid om te lijden voor haar veiligheid en verleent haar daarmee eer. Zijn innerlijk besef zegt dat hij verantwoording draagt om haar te beschermen omdat hij een man is en zij een vrouw.

Er bestaat een andere vorm van mannelijkheid die misvormd en zondig is. Deze gaat uit van een autoriteit en leiderschap die meent dat hij de vrouw kan opdragen om voor hem te gaan staan en hem af te schermen zodat hij kan vluchten. Iedereen weet dat dit een perverse weergave is van de wijze waarop iemand man en leider behoort te zijn. En iedere vrouw weet dat er iets mis is met de mannelijkheid van een man als hij in de helft van de gevallen aan haar vraagt of zij uit bed wil gaan of te onderzoeken waar dat vreemde geluid vandaan komt.

Ze wordt niet voor *lafaard* uitgemaakt, omdat zij het op een vanzelfsprekende manier gepast vindt dat de man haar deze dienst bewijst. En dan kan zij op dat moment moediger zijn dan hij. Ze kan heel goed in staat zijn om onbevreesd in actie te komen. De eerste gedachte van een man is dan ook niet dat de vrouw aan zijn zijde zwak is, maar dat hij een man en zij een vrouw is. Vrouwen en kinderen worden als eerste in de reddingsboten toegelaten, niet omdat mannen betere zwemmers zijn, maar vanwege een diep besef dat het gepast is om hen zo te eren. Het hoort nu eenmaal bij mannelijkheid

Andere Schriftgedeelten waar deze bijzondere verantwoordelijkheid van de vader wordt beschreven, brengen deze ook in verband met *beschermen*. Bijvoorbeeld in Deuteronomium 10:18: "Hij [God] verschaft weduwen en wezen recht, neemt vreemdelingen in bescherming en voorziet hen van voedsel en kleding." Met andere woorden: als de natuurlijke beschermer en voorziener er niet is, dan neemt God deze taak voor zijn rekening. Jeremia 31:32 wijst in dezelfde richting. God zegt daar met betrekking tot Israël: "Zij hebben dat verbond verbroken, hoewel ze mij toebehoorden [Ik hen getrouwd had — SV77] – spreekt de HEER." Op welke manier had Hij hen getrouwd? De context wekt de indruk dat God Zich hier als getrouwde man voorstelt in de manier waarop Hij het volk tegen de zee heeft beschermd en heeft voorzien in wat het nodig had ten tijde van de woestijn.

om gevaar onder ogen te zien en vrouwen te beschermen.

Het zou kunnen dat in een gegeven situatie de vrouw de kracht kan opbrengen om de reddende klap uit te delen. Het zou ook heel goed kunnen dat zij de tegenwoordigheid van geest heeft om een ontsnappingsroute te vinden. Het zou kunnen dat zij zich met hand en tand verdedigt en bereid is om als het moet haar leven te geven en zo het leven van een kreupele man te redden. Maar dit doet allemaal niets af aan het bijzondere appel op de mannelijkheid wanneer een man en zijn vrouwelijke metgezel met gevaar worden geconfronteerd. Mannelijkheid en vrouwelijkheid dienen zich zó tot elkaar te verhouden dat hij bij een dreiging een stap naar voren doet zodat zij achter hem komt te staan en beschermd is — alleen in tijden van vervolging kan het gebeuren dat zij beiden het hoofd moeten bieden tegen de vijand en moedig moeten lijden. Een volwassen man voelt aan dat hij als man geroepen is om het voortouw te nemen als de vrouw die bij hem is bescherming nodig heeft.¹⁶

OP MANIEREN DIE PASSEN BIJ DE WIJZE WAAROP EEN MAN RELATIES AANGAAT EN ONDERHOUDT... In Efeziërs 5:22, Titus 2:5 en I Petrus 3:1 en 5 worden vrouwen aangespoord om zich te onderwerpen aan hun eigen (*idiosis*) man. Dit woordje *eigen* laat zien dat de verhouding tussen leiderschap en onderdanigheid van een vrouw ten opzichte van haar man verschilt van de verhouding tussen leiderschap en onderdanigheid aan mannen in het algemeen. Mannen en hun vrouwen hebben door hun huwelijk verantwoordelijkheden ten opzichte van elkaar die zij niet hebben ten opzichte van andere mannen en vrouwen.

Dit betekent echter niet dat mannelijkheid en vrouwelijkheid de relatie tussen mannen vrouwen in het algemeen niet beïnvloedt. Dat een man een bijzondere verantwoordelijkheid heeft om zijn gezin te leiden, betekent niet dat zijn man-zijn in andere situaties is te verwaarlozen. Dat is het niet. Maar het is ook heel divers. De verantwoordelijkheid van mannen ten opzichte van vrouwen varieert al naar gelang het soort relatie dat zij hebben. Een man en zijn vrouw hebben andere verantwoordelijkheden ten opzichte van elkaar dan een pastor en een vrouwelijk gemeentelid. En deze verantwoordelijkheden zullen weer anders zijn als het gaat om relaties op het werk, in de vrije tijd, in een bestuurlijk of politiek orgaan, in de buurt, bij een verkering of verloving, enzovoort. De mogelijkheden die vrouwen en mannen hebben om elkaar te ontmoeten en met elkaar om te gaan, zijn niet te tellen en zeer uiteenlopend van aard. Het is mijn stellige overtuiging dat volwassen mannelijkheid binnen al deze relatievormen op een gepaste manier uitdrukking kan geven aan het man-zijn.

Deze uitingen van man-zijn omvatten onder meer handelingen ter verdediging of bescherming, een bereidheid om met kracht te dienen en een patroon van initiatief. Ik heb aan al deze thema's reeds

¹⁶ De Bijbelse onderbouwing voor deze visie kunnen we onder meer vinden in de teksten die in de vorige noot zijn aangehaald (Deut. 10:18 en Jer. 31:32). Ook Efeziërs 5:25 heeft hierover wat te zeggen: "Mannen, heb uw vrouw lief, zoals Christus de kerk heeft liefgehad en zich voor haar heeft prijsgegeven." Christus offert Zich hier op om zijn vrouw — de gemeente — te beschermen tegen de gruwelen van zonde en hel. Christus stelt zichzelf hier ten voorbeeld voor de man en dit is geen willekeurige keuze. Het hoort zo omdat de man hiertoe geschapen is. Het mysterie van het huwelijk (Efeziërs 5:32) bestaat uit de waarheid dat God mannelijkheid en vrouwelijkheid vanaf het allereerste begin zo heeft ontworpen dat zij verschillende verantwoordelijkheden hebben analoog aan Christus en zijn gemeente. Het besef van verantwoordelijkheid om te beschermen is krachtens de schepping in de man aanwezig, niet krachtens het huwelijksverbond. In het huwelijk komt deze last niet ineens uit de lucht vallen, maar treedt alleen nadrukkelijker en persoonlijker op de voorgrond. Aanvullend voor de primaire verantwoordelijkheid van de man om vrouwen te beschermen treffen we aan in het oudtestamentische patroon waarin mannen de opdracht krijgen om oorlog te voeren (liever dan vrouwen). Ook lijkt het erop dat de natuurlijke gang van zaken dit principe bevestigt, want de man wordt per definitie met veel meer kracht toegerust dan de vrouw.

aandacht geschonken, maar ik denk dat het nuttig is om hier nogmaals een moment stil te staan bij het idee dat een man initiatief moet tonen, maar dan afgestemd op de verschillende relatievormen. Het punt is namelijk dat — ook al zal een man ten opzichte van een collega of een onbekende niet op dezelfde manier initiatief tonen en leiding geven als hij dat bij zijn vrouw zou doen — zijn volwassen mannelijkheid ook hier naar wegen zoekt om op een passende manier initiatief te tonen.

Wanneer een man bijvoorbeeld als advocaat op een advocatenkantoor werkt, zullen sommige van zijn collega's vrouw zijn. Het is dan ondenkbaar dat deze man op dezelfde manier initiatief toont om een onderwerp bespreekbaar te maken als hij dat bij zijn vrouw zou doen. Het specifieke initiatief dat in deze situatie van belang is, is dat de man vanuit zijn volwassen mannelijkheid een afweermechanisme opbouwt dat zowel hem als de ander beschermt tegen iedere vorm van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van zijn vrouwelijke collega's. Het is niet *primair* de verantwoordelijkheid van de vrouw om procedurele en relationele maatregelen te treffen om zichzelf te beschermen tegen de avances van een man die zijn grenzen niet kent. Het is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van volwassen mannelijkheid om een etiquette te ontwikkelen — een richtlijn om met collega's om te gaan — die mannen en vrouwen in staat stelt om vrijmoedig en gemakkelijk met elkaar om te gaan en te weten dat de morele veiligheid gewaarborgd is.

Als een van de vrouwen in de loop van de dag een bijeenkomst van advocaten belegt en daarmee een vorm van initiatief toont, zijn er voor een man die deze bijeenkomst bijwoont nog steeds mogelijkheden om zijn man-zijn tot uitdrukking te brengen. Hij kan dit doen door de vrouwen van het kantoor op een beleefde en cultureel aanvaardbare manier tegemoet te treden. Hij kan de deur voor een vrouwelijke collega opendoen; hij kan haar zijn stoel aanbieden; hij kan haar op een zachte manier toespreken.¹⁷

Toch is het waar dat het steeds moeilijker wordt om te functioneren in een omgeving van uniseks waar dergelijke beleefdheden worden ingewisseld voor beledigingen en iedere mogelijkheid om het man- en vrouw-zijn tot uitdrukking te brengen wordt buitengesloten. Het is een hele opgave voor volwassen christenmannen en -vrouwen om in deze atmosfeer te werken. Maar het is mogelijk om door middel van intelligente gesprekken en hoffelijk, zorgzaam gedrag een helende invloed uit te oefenen, zelfs op wat collega's denken en voelen over man- en vrouw-zijn.

We moeten rekening houden met de mogelijkheid dat er levenssferen zijn waar de rolpatronen voor mannen en vrouwen volledig zijn verdwenen en er zo'n groot compromis wordt gevraagd ten aanzien van wat een man of een vrouw voelt ten aanzien van zijn of haar man- of vrouw-zijn, dat er geen andere optie overblijft dan te vertrekken. Dit is wat J.I. Packer bedoelt als hij de volgende waarneming beschrijft: 'Hoewel ik niet vertrouwd ben met woorden als *hiërarchie* en *patriarchaat* om de man-vrouw relatie in de Schrift te beschrijven, blijven Genesis 2:18-23 en Efeziërs 5:21-33 mij ervan overtuigen dat de man-vrouw relatie intrinsiek onomkeerbaar is. Hiermee bedoel ik dat — waar andere dingen gelijk kunnen zijn — een situatie waarin een vrouwelijke baas een mannelijke secretaris heeft, of een huwelijk waarin de vrouw de broek aan heeft, meer druk op het mens-zijn van beide partijen legt dan wanneer het omgekeerde het geval was. Dit heeft te maken met de werkelijkheid van de schepping en is een gegeven dat nooit zal veranderen.'¹⁸

¹⁷ Deze gebruiken kunnen gemakkelijk tot een karikatuur worden gemaakt. Maar dat is een teken van onvolwassenheid. Zoals mannen en vrouwen weten dat ruwe contactsporten voor vrouwen onnatuurlijk zijn om te beoefenen, zo weten we ook dat een verbale knokpartij onder mannen een taaie en grove manier van argumenteren is die minder passend is om tegenover een vrouw te gebruiken.

¹⁸ J.I. Packer, *Understanding the Differences*, in Alvera Michelsen, *Women, Authority and the Bible* (1986), p. 298-299.

Dit brengt ons terug bij het inzicht waarover Paul Jewett schreef, namelijk, dat ‘onze zelfkennis niet alleen onlosmakelijk verbonden is met wie wij zijn als *mens*, maar ook met wie wij zijn als *seksueel wezen*. In de intermenselijke communicatie draait het niet alleen om *ik* en *jij*, maar om *ik* die mannelijk of vrouwelijk is en *jij* — de *ander* — ontmoet, die eveneens mannelijk of vrouwelijk is.’ Ik geloof dat dit waar is en dat God ons een getuigenis heeft gegeven dat ons de betekenis van ons man- en vrouw-zijn kan openbaren. Ik heb geprobeerd om enkele aspecten van het mannelijke mens-zijn te belichten. Laten we nu eens gaan kijken naar de betekenis van volwassen vrouwelijkheid.

1.5 De betekenis van vrouwelijkheid

Een belangrijk onderdeel van vrouwelijkheid is de wijze waarop een vrouw reageert op het initiatieven nemende gedragspatroon van de volwassen mannelijkheid. Dit is ook de reden dat ik mannelijkheid als eerste heb beschreven. Veel van wat het betekent om vrouw te zijn ligt besloten in wat ik hiervoor over man-zijn heb gezegd — op dezelfde manier als in de bewegingen van de ene balletdanser die van de andere besloten liggen. Niettemin is het van belang om ons nu te richten op de in paragraaf 1.3 gegeven omschrijving van vrouw-zijn en haar betekenis uit te werken om wille van een evenwichtig en aantrekkelijk beeld van mannelijkheid en vrouwelijkheid.

*In het hart van volwassen vrouwelijkheid bevindt zich een bevrijding schenkende aanleg om de kracht en het leiderschap van mannen die het waard zijn, te bevestigen, te ontvangen en te verzorgen op manieren die passen bij de wijze waarop een vrouw relaties aangaat en onderhoudt.*¹⁹

IN HET HART VAN... Opnieuw geeft deze zinsnede aan dat deze omschrijving niet uitputtend is. Er is veel meer te zeggen over mannelijkheid, maar zeker niet minder. Ik ben er van overtuigd dat wat ik hier zeg de kern aangeeft van waar het bij waarachtige mannelijkheid om draait, ook al blijft er rond het complementaire karakter van man- en vrouw-zijn een mysterie hangen dat wij nooit helemaal zullen doorgronden.

VOLWASSEN VROUWELIJKHEID... Het woord *volwassen* impliceert dat er vrouwelijkheid onvolgroeid of misvormd kan zijn. Dergelijke verkeerde of onvolwassen stereotypes kunnen soms worden gezien als een toonbeeld van vrouwelijkheid. Ronda Chervin geeft in haar boek *Vrouwelijk, vrij en vol vertrouwen* een overzicht van wat mensen over het algemeen als positieve en negatieve vrouwelijke trekken zien. Als positieve kenmerken worden genoemd: gevoelig, meelevend, invoelend, volhardend, vriendelijk, warm, teder, gastvrij, ontvankelijk, diplomatiek, behoedzaam, beleefd, steunend, intuïtief, wijs, oplettend, ontvankelijk, spiritueel, integer, kwetsbaar (in de zin van emotioneel open), gehoorzaam, goed van vertrouwen, charmant, aangenaam, expressief, elegant, subtiel, rustig, sensueel, betrouwbaar, puur.

Chervin noemt enkele namen van vrouwen waarvan men meent dat zij veel van deze kenmerken vertonen: Ruth, Naomi, Sara, Maria (de moeder van Jezus), Cordelia uit *King Lear*, Melanie uit

¹⁹ Een manier om deze omschrijving met de Schrift te verbinden is om haar te zien als een poging om uit te werken wat er wordt bedoeld met de uitdrukking *helper* uit Genesis 2:18: “God, de HEER, dacht: Het is niet goed dat de mens alleen is, ik zal een helper [hulp, SV77] voor hem maken die bij hem past.” Het is heel goed mogelijk dat de vrouwelijke aanleg om een man in zijn doen en laten bij te staan veel verder gaat dan ik hier heb gedaan in de uitwerking van de woorden *bevestigen*, *ontvangen* en *verzorgen*. Maar dat komt omdat ik er hier voor heb gekozen om mij te beperken tot wat ik zie als het kwalitatieve hart van een vrouw als helper van de man. We lezen in Genesis 2:20 dat ook de dieren in zekere zin behulpzaam waren, maar de behulpzaamheid van een vrouw was van een totaal andere orde. Het is mij hier met name om dat unieke element te doen.

Gejaagd door de wind, Grace Kelly en Moeder Teresa.

Aan de andere kant worden als negatieve kenmerken genoemd: zwak, passief, onderdanig, huilerig, geen eigen mening hebbend, verleidelijk, flirtziek, arrogant, praatziek, onnozel, sentimenteel, naïef, humeurig, kleingeestig, kattig, preuts, manipulatief, klagerig, zeurend, kneedbaar, verstikkend, hatelijk.²⁰

Het zal duidelijk zijn dat we — als we nadenken over vrouwelijkheid — een duidelijk onderscheid moeten maken tussen wat tot Gods oorspronkelijk ontwerp behoort en wat voortkomt uit scheefgroei. *Volwassen vrouwelijkheid* heeft geen betrekking op wat de zonde met het vrouw-zijn heeft gedaan of wat de publieke opinie hiervan heeft gemaakt, maar uitsluitend op wat God hiermee heeft voorgehad en hoe dit het beste uit de verf kan komen.

EEN BEVRIJDING SCHENKENDE AANLEG... Ik spreek liever over volwassen vrouwelijkheid als een *geneigdheid* of *geaardheid* dan als een combinatie van gedragingen en rollen, omdat volwassen vrouwelijkheid zich — afhankelijk van de situatie — op zoveel verschillende manieren manifesteert. Er honderden reacties mogelijk die in de ene situatie vrouwelijk zijn en in de andere niet. De specifieke handelingen die voortvloeien uit de aard van het vrouw-zijn verschillen van relatie tot relatie, om nog maar niet te spreken van cultuur tot cultuur.

Bijvoorbeeld, de Bijbelse werkelijkheid ten aanzien van de onderdanigheid van een vrouw kan verschillende vormen aannemen, al naar gelang de leiderschapskwaliteiten van haar echtgenoot. Dit wordt het best zichtbaar als we onderdanigheid niet omschrijven in termen van gedrag, maar als een *houding* om zich over te geven aan het gezag van haar man en een *bereidheid* om zijn leiderschap te volgen.²¹ Het is echt belangrijk om dit te doen want er bestaat nu eenmaal geen absolute onderdanigheid van het ene schepsel ten opzichte van het andere schepsel. De echtgenoot is geen vervanger van Christus als het hoogste gezag over de vrouw. Zij hoeft haar man nooit na te volgen als zij daardoor in zonde vervalt. Zij hoeft niet met hem uit stelen te gaan, dronken te worden, naar seksfilms te kijken of leugenachtig gedrag te ontwikkelen.

Maar ook in situaties waar een christen-vrouw weerstand biedt tegen de zondige wil van haar man, kan zij nog steeds een geest van onderdanigheid hebben — een bereidheid om zichzelf aan hem over te geven. Ze kan door haar houding en gedrag laten zien dat ze het niet leuk vindt om weerstand tegen zijn wil te bieden en aangeven dat ze uitziet naar het moment dat hij de zonde de rug toekeert en haar in rechtschapenheid gaat leiden, zodat haar verlangen om hem als hoofd te eren opnieuw tot harmonie kan leiden.²²

Het verlangen van volwassen vrouwelijkheid wordt als bevrijdend ervaren. Dit komt omdat het overeenstemt met de waarheid die God als doel in de schepping heeft gelegd. “De waarheid zal u bevrijden” (Joh. 8:32). Er zijn gevoelens van onbegrensde onafhankelijkheid die ten onrechte als waarachtige vrijheid worden gezien. Deze veroorzaken alleen maar ellende, omdat zij de waarheid ontkennen. Het is te vergelijken met twee vrouwen die uit een vliegtuig springen. Allebei ervaren zij

²⁰ Ronda Chervin, *Feminine, Free and Faithful* (1986), p. 15.

²¹ De Bijbelse onderbouwing van deze omschrijving treft men aan in I Petrus 3:1-6 waar wordt gesproken over een gelovige vrouw die gehuwd is met een ongelovige man. De tekst laat er geen twijfel over bestaan dat zij aan hem onderdanig moet zijn, maar niet op zo'n manier dat zij hem volgt in zijn ongeloof. In feite krijgt zij de opdracht om hem tot verandering en bekering te brengen. Dit impliceert dat haar onderwerping niet *per definitie* een onderwerping is aan alles wat hij zegt (omdat zij ten opzichte van Jezus een hogere loyaliteit heeft), maar een neiging om zich aan hem over te geven en een verlangen om hem te volgen. Haar onderdanigheid is een bereidheid om zijn leiderschap te aanvaarden als deze niet tot zonde zal leiden.

²² Deze alinea is afkomstig uit een verhandeling die dit onderwerp breder behandelt. Zie hiervoor John Piper, *Desiring God* (1986), p. 177-184. Dit boek is in het Nederlands verschenen onder de titel *Genieten van God*.

het opwindende gevoel van de vrije val. Maar er is één verschil: de ene vrouw wordt in haar doen en laten beperkt door een parachute op haar rug, terwijl de andere vrouw deze last niet met zich meedraagt. De vraag waar het om draait is: Welke van deze twee personen is nu het meest vrij? De vrouw zonder parachute valt vrij, misschien wel het meest vrij, omdat zij niet is ingesnoerd door de riemen van de parachute. Maar tegelijkertijd beseffen wij ook dat zij niet *echt* vrij is. Zij is met handen en voeten gebonden aan de wet van de zwaartekracht en de misleidende gedachte dat alles goed gaat, omdat zij door niets gehinderd wordt. In werkelijkheid is dit gevoel van vrijheid een gebondenheid aan ellende, want dat zal altijd het resultaat van deze vluchtige onderneming zijn. Maar dit is wel de manier waarop veel vrouwen (en mannen) vandaag de dag over vrijheid denken. Zij vormen zich een oordeel op basis van een momentopname die hen het gevoel geeft van onbeperkte mogelijkheden of absolute onafhankelijkheid. Echte vrijheid probeert de werkelijkheid met Gods ogen te zien en houdt rekening met hetgeen Hij met zijn schepping voor ogen heeft en zoekt naar wegen om binnen zijn volmaakte plan te functioneren. Vrijheid houdt in dat wij doen wat wij willen doen. Maar een volwassen, verstandige vrouw gebruikt die vrijheid niet om de werkelijkheid om te buigen totdat deze aan haar verlangens beantwoordt. Zij gebruikt deze vrijheid om te worden vernieuwd in haar denken en zo in Gods volmaakte plan te worden opgenomen (Rom. 12:2). De grootste vrijheid wordt gevonden in de verandering die Gods Geest tot stand brengt. Deze vrijheid stelt je staat om te doen wat je wilt doen, terwijl je mag weten dat dit past in het plan van God en zal leiden tot leven en heerlijkheid.

Het is niet Gods bedoeling dat vrouwen zich gefrustreerd, ingeperkt of verkrampt voelen. Maar het kan ook niet de bedoeling zijn dat zij alles doen om dit gevoel kwijt te raken, zonder zich rekenschap te geven van wat al dan niet passend is. Soms komt er vrijheid door de uiterlijke omstandigheden te veranderen. Andere keren wordt vrijheid gevonden door een verandering in het denken en het hart. Vandaag de dag zijn er velen die zeggen dat een lesbische vrouw pas echt vrij kan zijn als zij handelt zoals haar seksuele voorkeur ingeeft.²³ Maar ik zou zeggen dat echte vrijheid niet uit het oog kan verliezen wat Gods Woord zegt over homoseksuele omgang. God wil dat mannen en vrouwen in hun seksuele relaties heteroseksueel zijn. Echte vrijheid is niet hetzelfde als toegeven aan alles wat er in ons opkomt, maar heeft alles te maken met de ontdekking van Gods kracht die ons vrijmaakt van de gebondenheid aan onze zondige natuur.²⁴

Ik geloof dat de vrouwelijkheid waartoe God oproept, de weg naar vrijheid voor iedere vrouw is.

²³ Gerald Sheppard, hoogleraar Oude Testament aan de Universiteit van Toronto, heeft in 1986 gezegd: 'Ik geloof dat het Evangelie — zoals *Evangelicals Concerned* dit verstaat — ons op zijn minst de ruimte biedt om homoseksuele en lesbische relaties te erkennen als men zich wil door dezelfde Bijbelse ethiek wil laten leiden die voor heteroseksuele relaties geldt.' Dit citaat is afkomstig uit *A Response to Anderson (III)*, *TSF Bulletin*, Vol. 9, No. 4, (maart-april 1986), p. 21. In juli van het zelfde jaar heeft de *Evangelical Women's Caucus International* onder invloed van Virginia Mollenkott en Nancy Hardesty een zodanig vergaand standpunt over lesbische relaties ingenomen dat Katherine Croeger en Gretchen Hull zich genoodzaakt zagen hun lidmaatschap op te zeggen. Zie hiervoor: *Gay Rights Resolution Divides Membership of Evangelical Women's Causes* in *Christianity Today* (oktober 1986), p. 40-44. Ralph Blair, de oprichter van *Evangelicals Concerned*, ziet het als zijn missie om zich te verzetten tegen de gedachte dat homoseksuelen hun seksuele gerichtheid kunnen of moeten veranderen. Hij is een voorstander van monogame homoseksuele relaties en meent dit Bijbels te kunnen onderbouwen door te zeggen dat de Schrift zich uitsprekt tegen heidense uitwassen van homoseksualiteit, maar niet tegen homoseksualiteit zelf. Zijn opvatting wordt beschreven in Tim Stafford, *Coming Out*, *Christianity Today* (augustus 1989), p. 19.

²⁴ Voor meer informatie over homoseksualiteit en de mogelijkheid voor homoseksuelen om daadwerkelijk verandering te ervaren in de gerichtheid van hun seksualiteit verwijs ik naar R. Seldenrijk, *Als je je anders voelt. Homofiele gerichtheid, homoseksualiteit, transseksualiteit en de christelijke gemeente* (2004). Zie ook George Rekers, *Shaping Your Child's Sexual Identity* (1982).

Deze zal niet bij iedere vrouw op dezelfde manier tot uitdrukking komen, maar legt wel dezelfde verantwoordelijkheden bij vrouwen neer, zoals volwassen mannelijkheid dezelfde verantwoordelijkheid bij mannen neerlegt. Met sommige aspecten van deze verantwoordelijkheid zal men geen moeite hebben. Die komen als vanzelf tot uitdrukking. Maar met andere des te meer. Dan komt het er op aan of men bereid is dit in een groeiproces te leren door geloof, gebed en praktijkervaring. Dit proces zal haar niet meer beperken dan nodig is om uit te groeien tot een jonge vrouw die in gezelschap van volwassenen met een natuurlijke vrijheid volwassen gedrag vertoont.

OM KRACHT EN HET LEIDERSCHAP VAN MANNEN DIE HET WAARD ZIJN TE BEVESTIGEN, TE ONTVANGEN EN TE VERZORGEN...

In het hart van volwassen vrouwelijkheid bevindt zich een bevrijding schenkende aanleg *om de kracht en het leiderschap van mannen die het waard zijn, te bevestigen, te ontvangen en te verzorgen* op manieren die passen bij de wijze waarop een vrouw relaties aangaat en onderhoudt.

De uitdrukking *kracht en leiderschap* heeft betrekking op wat ik hiervoor beschreven heb over de verantwoordelijkheid van volwassen mannelijkheid om te leiden, te zorgen en te beschermen. De kwaliteit hiervan wordt uitgedrukt in de zinsnede *van mannen die het waard zijn*. Dit geeft aan dat er ook vormen van kracht en leiderschap zijn die een vrouwelijke bevestiging niet verdienen. Ik wil vrouwelijkheid hier niet versmallen tot een antwoord op datgene wat zondige mannen bereid zijn op te geven. Volwassen vrouwelijkheid is geworteld in een toewijding aan Christus als Heer en is kritisch in wat zij goedkeurt. Volwassen vrouwelijkheid heeft een duidelijke, Bijbelse visie op volwassen mannelijkheid. Een vrouw vindt hierin haar vreugde zoals een man zijn vreugde vindt in volwassen vrouwelijkheid. Elk van hen geeft de ander de maximale ruimte om zichzelf op een natuurlijke, echte en volwassen manier uit te drukken. Echter, wanneer een man niet over een volwassen mannelijkheid beschikt, betekent dit nog niet dat de vrouw in reactie daarop haar vrouwelijkheid moet opgeven. Zij doet er dan beter aan om haar vrouwelijkheid in stand te houden als een verlangen dat dingen zullen veranderen zoals God dat wil. Toch zal zij ook moeten erkennen dat de onvolwassenheid van de man een natuurlijke uitdrukking van haar vrouw-zijn in de weg staat. Mijn beschrijving van het hart van volwassen vrouwelijkheid bestaat uit drie woorden. Elk van deze woorden is een reactie van de vrouw op de kracht en het leiderschap van mannen die het waard zijn. Deze woorden zijn: bevestigen, ontvangen en verzorgen.

Bevestigen betekent dat volwassen vrouwen staan voor de man-vrouw complementariteit die ik in dit hoofdstuk onder woorden probeer te brengen. Dit is belangrijk omdat vrouwen ook in situaties terecht kunnen komen waarin zij geen contact met mannen hebben. Zij kunnen dan toch volwassen zijn in hun vrouwelijkheid, omdat het niet aankomt op hetgeen zij *ervaren* maar op waartoe zij *geneigd zijn*. Dit woord houdt ook in, zoals we later zullen uitwerken, dat de vrouw zelf beschikt over bijzondere krachten en inzichten. Immers, als dit niet zo zou zijn, zou zij de ander niets te bieden hebben.

Ontvangen betekent dat volwassen vrouwelijkheid zich er op een natuurlijke manier in verheugt om de kracht en het leiderschap van mannen die het waard zijn, te accepteren.²⁵ Een volwassen vrouw is

²⁵ Dit ligt besloten in de goedheid en lieflijkheid van de schepping vóór de zondeval (Gen. 2), waar de man die als eerste wordt geschapen, wordt geroepen tot de primaire verantwoordelijkheid voor leiderschap en de vrouw als een helper die bij hem past, wordt geroepen om haar gaven in te zetten om zijn leiderschap uit te voeren. Dit alles was "zeer goed" (Gen. 1:31) en moet de man en zijn vrouw blijdschap hebben bezorgd. Dezelfde vreugdevolle reactie mag worden verondersteld in Efeziërs 5:21-33 waar de relatie tussen man en vrouw wordt gespiegeld aan de relatie tussen Christus en zijn gemeente. De gemeente scheidt er vreugde in om de kracht en leiderschap van Christus te accepteren. Hetzelfde geldt voor de vrouw. De vreugde die een vrouw

blij als een respectvolle, zorgzame, oprechte man haar zijn fijngevoelige kracht aanbiedt en hun relatie invult met een patroon van gepaste initiatieven. Ze is er niet op uit om de rollen om te keren. Ze is juist blij dat hij zich niet passief opstelt. Ze voelt zichzelf hierdoor versterkt en vereerd. Het is alsof zij in vrijheid wordt gesteld door zijn zorgende kracht en dienend leiderschap.

Verzorgen betekent dat een volwassen vrouw niet alleen besef heeft van een verantwoordelijkheid om te ontvangen, maar ook om de bron van mannelijkheid te verzorgen en te versterken. Ze is zijn partner en assistent. Ze participeert in deze krachtsuitoefening en neemt deel in het proces van leiderschap. Ze is, zoals Genesis 2:18 zegt: “een helper die bij hem past”.

Dit klinkt allemaal misschien een beetje paradoxaal — dat zij de kracht die zij ontvangt ook weer versterkt, en dat zij de leiderschap die zij zoekt uitwerkt en uitbreidt. Maar toch is dit niet in strijd met elkaar. Er zijn krachten en inzichten die door vrouwen en niet door mannen in een relatie worden ingebracht. Ik wil met mijn omschrijving dan ook niet zeggen dat vrouwen in relatie tot mannen alleen maar kunnen ontvangen. Volwassen vrouwen brengen verzorgende krachten en inzichten in die mannen op hun beurt sterker en wijzer maken en hun relatie verrijken.²⁶

Opmerking. Ik wil hier een kanttekening plaatsen bij de verschillende krachten van mannen en vrouwen. Telkens wanneer iemand vraagt of wij denken dat vrouwen zwakker, bijdehander of sneller bang zijn dan mannen (of iets dat er op lijkt), is het goed om in de volgende lijn te antwoorden: ‘Vrouwen zijn op bepaalde manieren zwakker dan mannen; maar mannen zijn op bepaalde manieren zwakker dan vrouwen.’ Hetzelfde kunnen we zeggen over handigheid, angst of wat voor eigenschap dan ook. Het is erg misleidend om negatieve waardeoordelen te koppelen aan zogenaamde *zwakheden* die voortvloeien uit onze seksualiteit. God heeft voor alle *zwakheden* die zo karakteristiek zijn voor het mannelijk geslacht vrouwelijke krachten in het leven geroepen om deze te versterken, en andersom.

Iemand die er in zijn naïviteit van uit gaat dat mannen vanwege hun kracht superieur zijn aan vrouwen, zou eens na moeten denken over de volgende statistische gegevens uit 1986: Voor druggebruik zijn zesmaal zoveel mannen gearresteerd dan vrouwen. Voor dronkenschap zijn tienmaal zoveel mannen gearresteerd dan vrouwen. Drie en tachtig procent van de ernstige delicten in Amerika zijn gepleegd door mannen. Er zitten vijftientig maal zoveel mannen in de gevangenis dan vrouwen. Bijna alle gevallen van verkrachting zijn gepleegd door mannen.²⁷

Ik wijs hierop om te laten zien dat superioriteit op basis van sekse onzin is. Mannen en vrouwen zoals God hen heeft geschapen, verschillen op honderden manieren van elkaar. Een verhelderende manier om uit te leggen hoe onze overeenkomsten en verschillen zich tot elkaar verhouden, is de volgende: Stel je voor dat je een lijst hebt waarin de sterke en zwakke kanten van man en vrouw in twee kolommen worden opgesomd. Als je vervolgens aan ieder item een numerieke waarde zou toekennen, dan zou blijken dat de totale som van beide kolommen aan elkaar gelijk is. Welke verschillende plus- en minpunten er ook zijn, zij zullen elkaar altijd compenseren. Wanneer je de kolommen van man en vrouw vervolgens over elkaar heen zou leggen, dan zou blijken dat ze elkaar perfect aanvullen. Zo wordt duidelijk dat de zwakheden van het mannelijke geen zwakheden zijn, evenmin als de zwakheden van de vrouw zwakheden zijn. In plaats daarvan zijn zij complementair

put uit de kracht en leiderschap van haar man is niet alleen te wijten aan het huwelijksverbond. Zoals de man is geschapen met een natuurlijk besef van verantwoordelijkheid om te leiden, te zorgen en te beschermen op een manier die past bij de verschillende relatievormen, zo is de vrouw als een passende aanvulling geschapen om deze verantwoordelijkheid met vreugde en voldoening te eren.

²⁶ Zie p. ?? voor enkele voorbeelden van vrouwelijke krachten die mannen versterken.

²⁷ Weldom M. Hardenbrook, *Missing from Action: Vanishing Manhood in America* (1987), p. 9-10.

aan elkaar en brengen zij verschillende krachten bij elkaar naar boven.²⁸

Als het waar is dat man- en vrouw-zijn elkaar aanvullen in plaats van kopiëren, en als het waar is dat de manier waarop God ons heeft gemaakt *goed* is, dan moeten we heel voorzichtig zijn om een lijst van typisch mannelijke en vrouwelijke zwakheden aan te leggen en daaruit de conclusie te trekken dat de een van minder waarde is dan de ander. Mannen en vrouwen zijn allebei evenveel waard en in de ogen van God van even grote waarde — beiden zijn naar zijn beeld geschapen en nemen in het universum een unieke plaats in.²⁹

OP MANIEREN DIE PASSEN BIJ DE WIJZE WAAROP EEN VROUW RELATIES AANGAAT EN ONDERHOUDT....

In het hart van volwassen vrouwelijkheid bevindt zich een bevrijding schenkende aanleg om de kracht en het leiderschap van mannen die het waard zijn, te bevestigen, te ontvangen en te verzorgen *op manieren die passen bij de wijze waarop een vrouw relaties aangaat en onderhoudt*. Volwassen vrouwelijkheid drukt zich niet ten opzichte van iedere man op dezelfde manier uit. Een volwassen vrouw die is getrouwd, bijvoorbeeld, verwelkomt de kracht en het leiderschap van haar eigen man op een heel andere manier dan bij andere mannen. Maar toch zal zij in al haar relaties met mannen op een of andere manier hun kracht en leiderschap bevestigen, ontvangen en verzorgen. Dit is zelfs het geval als zij een positie bekleedt waarin mannen aan haar ondergeschikt zijn. Zonder hierover een waardeoordeel uit te spreken kan men aan de volgende functies denken.

De minister-president en haar adviseurs

De directeur van de school en haar leraren

De docente en haar studenten

De buschauffeur en haar passagiers

De manager van de boekwinkel en haar bedienden

De afdelingsarts en haar coassistenten

De advocate en haar assistenten

De rechter en haar medewerkers

De politieofficier en de burgers uit haar district

Het Kamerlid en haar assistenten

De nieuwslezer en haar tekstschrijvers

De hulpverlener en haar cliënten

Het is heel goed mogelijk dat één of meer van deze functies zo ver worden opgerekt dat de grens wordt overschreden om op een passende manier uitdrukking te geven aan vrouwelijkheid.

²⁸ Niet alleen de ervaring, maar ook de psychologie vertelt ons dat er belangrijke verschillen tussen mannen en vrouwen zijn. Voor ieder verschil zou men een standaard kunnen ontwikkelen op grond waarvan zou blijken dat de ene sekse beter presteert dan de andere. Maar wat Paulus ons leert over het lichaam van Christus waarschuwt ons voor het onderschatten van de zwakken — ongeacht of zij mannelijk of vrouwelijk zijn (I Kor. 12:21-26). De schepping van mannelijk en vrouwelijk naar het beeld van God (Gen. 1:27) verbiedt ons om onze ongelijkheid als reden aan te voeren voor een verschil in waarde van wie wij zijn als personen in Gods ogen. De verklaring die de Bijbel zelf hierover geeft, is *zeer goed*, terwijl God ons toch met deze verschillen heeft geschapen. Dit betekent dat wat volgens de standaard misschien een *zwakheid* is, een *kracht* kan worden in de manier waarop hij bijdraagt aan het geheel dat mannelijk en vrouwelijk is naar Gods beeld.

²⁹ Wanneer I Petrus 3:7 spreekt over de vrouw die “brozer is als u,” heeft hij het waarschijnlijk over iets dat heel voor de hand ligt, vooral in de cultuur van die tijd die ruiger was dan de onze, namelijk dat een vrouw minder brute kracht heeft. Dat betekent dat zij meer zorg en bescherming van de man nodig heeft dan andersom. Hij moet dat erkennen en honoreren door haar alles te geven wat zij nodig heeft, als een mede-erfgenaar van de genade. Dit vers gaat dus niet over de discussie die ik hier aansnijdt.

1.6 De Bijbelse visie op complementariteit

Elders in dit boek willen wij met wat meer exegetische onderbouwing laten zien dat de visie op mannelijke en vrouwelijke complementariteit, zoals ik dat hier heb uiteengezet, een Bijbelse visie is — geen complete of volmaakte, maar wel een betrouwbare visie. Dit is de wijze waarop God het heeft bedoeld voordat de zonde in de wereld kwam: een man zonder zonde, die vol van liefde en met een teder en krachtig leiderschap in relatie staat met zijn vrouw zonder zonde, die vol van liefde is en de leiderschap van haar man met grote ontvankelijkheid steunt. De man vertoont geen kleinerend gedrag, de vrouw hoeft zich niet te vernederen. Twee intelligente, nederige mensen die door God vervuld zijn, genieten van het leven en vervullen in een volmaakte harmonie hun unieke en onderscheiden verantwoordelijkheden. Door de zonde is aan deze toestand een abrupt einde gekomen. We zijn niet meer zonder zonde. Maar we geloven wel dat herstel van volwassen man- en vrouw-zijn mogelijk is door de kracht van Gods Geest en door geloof in zijn beloften en gehoorzaamheid aan zijn Woord.

Wanneer een man thuis leiding geeft aan zijn gezin zoals Christus dat zou doen en zijn vrouw reageert hierop als de bruid van Christus, dan is er sprake van een harmonie en een wederkerigheid die mooier en bevredigender is dan elk ander model van het huwelijk dat door mensen is bedacht. Het Bijbels *hoofdschap* van de man is een goddelijke roeping om de primaire verantwoordelijkheid te dragen voor leiding, bescherming en zorg, op de wijze zoals Christus dit gedaan heeft: dienend. De Bijbelse onderdanigheid van de vrouw is een goddelijke roeping om het leiderschap van haar man te (honor)eren, te bevestigen en daaraan bij te dragen overeenkomstig de haar gegeven gaven en talenten.³⁰ Dit is een vreugdevolle weg, want God houdt van zijn kinderen en wil graag verheerlijkt worden. Wanneer wij daarom zijn visie op het huwelijk navolgen (zoals beschreven in teksten als Gen. 2:18-24; Spr. 5:15-19; 31:10-31; Mark. 10:2-12; Ef. 5:21-33; Kol. 3:18-19; en I Petr. 3:1-7), dan ervaren wij de meeste bevrediging en ontvangt Hij de meeste glorie.

Hetzelfde kan worden gezegd over Gods plan voor de leiding van de gemeente.³¹ De werkelijkheden van hoofdschap en onderdanigheid in het huwelijk hebben hun tegenhangers in de gemeente. Zo spreekt Paulus ook ten aanzien van de gemeente in I Timoteüs 2:11-12 over gezag en onderdanigheid. We zullen proberen om aan te tonen dat *gezag* betrekking heeft op de goddelijke

³⁰ Ik ga er hier van uit dat de lezer kennis heeft genomen van wat ik in het voorgaande over *onderdanigheid* heb gezegd.

³¹ De oudsten zijn belast met de primaire verantwoordelijkheid om in de gemeente leiding te geven (Hand. 20:28; I Tim. 5:17; I Pet. 5:3) en uit de Schriften te onderwijzen (Tit. 1:9; I Tim. 3:2; 5:17). Dat is hun werk in een notendop. Wanneer Paulus dan twee dingen bij elkaar brengt en zegt: “Ik sta een vrouw niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag heeft,” (I Tim. 2:12) dan ligt het voor de hand om te concluderen: “Ik sta niet toe dat een vrouw oudste in de gemeente is.” Het *gezag* dat Paulus hier in gedachten heeft, betreft op zijn minst het gezag van de oudsten. We zagen al eerder in de woorden van Jezus uit Luk. 22:26 hoe dit er uit hoort te zien: “De belangrijkste van jullie moet de minste worden en de leider de dienaar.” Paulus zegt in II Korintiërs 10:8 en 13:10 dat God hem met gezag heeft bekleed, niet om de gemeente naar beneden te halen of te schaden, maar om haar op te bouwen. Petrus zegt tegen de oudsten van de gemeente: “Stel u niet heerszuchtig op tegenover de kudde die aan u is toevertrouwd, maar geef het goede voorbeeld” (I Petr. 5:3).

Met andere woorden: het gezag van een oudste is het gezag van een dienaar. Dat is de reden dat onderwijs een kerntaak van deze bediening is. Bijbels gezag geeft leiding door overreding — door onderwijs — niet door dwang of manipulatie. Het gezag van een oudste onderwerpt zich altijd aan de Bijbelse waarheid. Daarom is onderwijs het belangrijkste instrument van het leiderschap in de gemeente. Het gezag heeft betrekking op de goddelijke roeping van geestelijke mannen om als oudsten de primaire verantwoordelijkheid om de gemeente te dienen met leiderschap en onderwijs, op de manier zoals Christus het gedaan zou hebben. Hun doel is niet hun eigen status of eer. Hun doel is de heiligen toe te rusten — mannen en vrouwen — om hun werk te doen.

roeping van geestelijke, begaafde mannen om als oudste de primaire verantwoordelijkheid te nemen om de gemeente te leiden en te onderwijzen, op de wijze zoals Christus dit gedaan heeft: dienend. Onderdanigheid heeft betrekking op de goddelijke roeping van de rest van de gemeente, zowel mannen als vrouwen, om het leiderschap en het onderwijs van de oudsten te (honor)eren, te bevestigen en door hen te worden toegerust voor de vele verschillende bedieningen die mannen en vrouwen kunnen vervullen in het werk van Christus.

Dit laatste punt is van groot belang. Voor mannen en vrouwen die een hart hebben om te dienen — om zielen te redden, gebroken levens herstel te brengen, de boze te weerstaan en te voorzien in noden — zijn er talloze mogelijkheden om zich in te zetten. God wil dat de hele gemeente zich inzet voor het werk, zowel mannen als vrouwen. Niemand hoeft thuis te blijven en voor de televisie naar soaps en voetbal te kijken terwijl de wereld in brand staat. Het is Gods bedoeling dat de heiligen worden toegerust en ingezet door een gezelschap van geestelijke mannen die de primaire verantwoordelijkheid dragen voor het leiderschap en het onderwijs in de gemeente.

Het woordje *primair* staat er niet voor niets. Het geeft aan dat er verschillende soorten en niveaus van onderwijs en leiding zijn die niet uitsluitend onder verantwoordelijkheid van mannen vallen (Titus 2:3; Spr. 1:8; 31:26; Hand. 18:26). Volwassen mannelijkheid zal door gebed, studie en nederige gehoorzaamheid proberen te ontdekken in welk patroon mannen en vrouwen kunnen worden ingezet om de gaven en talenten van iedere gelovige te benutten en de door God gegeven opdracht om het leiderschap in handen van geestelijke mannen te leggen, in ere te houden.

Vandaag de dag zijn er vele stemmen die beweren dat er betere methoden zijn om mannen en vrouwen voor het werk in de gemeente toe te rusten en hen in te zetten. Wij zijn echter van mening dat man- en vrouw-zijn in een bediening beter tot hun recht komen als mannen de primaire verantwoordelijkheid voor het leiderschap en het onderwijs op zich nemen; en dat het volwassen man- en vrouw-zijn beter beschermd en verzorgd wordt in deze organisatievorm dan welke andere vorm dan ook. Daardoor kan er meer vervulling en meer vrucht zijn.

Als iemand mij zou vragen wat heden ten dage een verwoestende zonde is, dan zou ik niet antwoorden — zoals sommigen verwachten — dat dit de vrouwenbeweging is, maar dan zou ik zeggen dat dit het gebrek is aan geestelijk leiderschap van mannen, zowel thuis als in de gemeente. Satan heeft een opmerkelijke tactische overwinning behaald door de gedachte te verspreiden dat de oproep tot mannelijk leiderschap voortkomt uit trots, terwijl juist het omgekeerde het geval is: trots weerhoudt herstel van geestelijk leiderschap. De geestelijke leegheid onder mannen is hiervan de oorzaak, niet de plotselinge toename van interesse voor bedieningen van vrouwen.

Trots, zelfmedelijden, angst, luiheid en verwarring lokken veel mannen in een cocon van stilzwijgen. En voor zo ver dit betekent dat hierdoor ruimte ontstaat voor vrouwen om meer leiderschap op zich te nemen wordt dit nog als een deugd gezien ook. Ik ben er van overtuigd dat mannen — en vrouwen — diep in hun hart beter weten.

Waar zijn de mannen die een visie hebben op het leven in gezinnen, die voor de Heer willen ijveren, zich willen inzetten voor de verbreiding van het evangelie van het Koninkrijk, vurig betrokken zijn bij de opdracht van de gemeente en een teder verlangen hebben om dit waar te maken?

Als de Heer ons zou bezoeken en Hij zou een machtig leger formeren met diep geestelijke mannen die zich hebben toegewijd aan het Woord van God en de opdracht tot wereldzending, dan weet ik zeker dat het merendeel van de vrouwen zich zal verheugen over het leiderschap van deze mannen en zich bij hen zal voegen op een manier die het Bijbelse model van volwassen man- en vrouw-zijn recht doet.

1.7 Een afsluitende uitdaging voor mannen en vrouwen

Een aantal jaren geleden vroegen de vrouwen uit onze gemeente mij om een ochtendseminar te leiden waarin ik mijn visie op Bijbels man- en vrouw-zijn uiteen zou zetten en de discussie met hen zou aangaan. Ik keek bijzonder uit naar deze gelegenheid en we brachten een hele zaterdagmorgen met elkaar door. Ik had een groot aantal moeilijke vragen te beantwoorden, maar over het algemeen was men behoorlijk eensgezind ten aanzien van de visie die ik had neergezet. Niet alle vrouwen in onze gemeente hebben dezelfde kijk op deze dingen, maar degenen die er die zaterdag bij waren, waren enthousiast over de manier waarop ik het man- en vrouw-zijn aan hen had voorgesteld.

Ik sloot het seminar af door de vrouwen van onze gemeente een persoonlijke checklist mee te geven, bestaande uit vijftien punten. Ondanks het feit dat zij een paar onderdelen bevatte die specifiek betrekking hadden op de situatie in onze gemeente, denk ik dat deze lijst een heel praktische manier is om deze studie af te ronden. Om de balans erin te houden heb ik ook een checklist voor mannen opgesteld. Op tien punten is zij gelijk aan de lijst voor vrouwen. Ik ben mij er van bewust dat deze checklist een groot gewicht legt op de relationele dynamiek van getrouwde stellen. Daarom benadruk ik hier nog maar een keer dat ik het ongehuwd zijn als een uitzonderlijke roeping beschouw, die door niemand minder dan de Here Jezus en de apostel Paulus is gevolgd. De omschrijvingen van mannelijkheid en vrouwelijkheid, zoals in dit boek uitgewerkt, en de checklist die u hieronder aantreft, gaan er niet van uit dat iemand gehuwd moet zijn om als man of vrouw volledig tot zijn of haar recht te komen.

Mijn checklist bestaat uit vijftien gebedspunten. Mijn oprechte bede voor u is:

<i>Vrouwen</i>	<i>Mannen</i>
1. dat heel uw leven — met welke roeping dan ook — zal zijn toegewijd aan de glorie van God.	1. Heel uw leven — met welke roeping dan ook — zal zijn toegewijd aan de glorie van God.
2. dat de beloften van Christus door u zo volledig worden vertrouwd dat vrede en vreugde uw ziel overvloedig zullen vervullen.	2. dat de beloften van Christus door u zo volledig worden vertrouwd dat vrede en vreugde uw ziel overvloedig zullen vervullen.
3. dat deze volheid van God overvloedig zal zijn in uw dagelijkse activiteiten zodat mensen uw goede werken zullen zien en uw Vader in de hemel zullen eren.	3. dat deze volheid van God overvloedig zal zijn in uw dagelijkse activiteiten zodat mensen uw goede werken zullen zien en uw Vader in de hemel zullen eren.
4. dat u een vrouw van het Boek zal zijn, die de Bijbel liefheeft, bestudeert en gehoorzaamt in ieder onderdeel van haar onderwijs; dat de overpeinzing van de Bijbelse waarheid de bron van uw hoop en geloof mag zijn; dat u door alle hoofdstukken van uw leven heen mag groeien in het verstaan en nooit zal denken dat studie en groei voor anderen is.	4. dat u een man van het Boek zal zijn, die de Bijbel liefheeft, bestudeert en gehoorzaamt in ieder onderdeel van haar onderwijs; dat de overpeinzing van de Bijbelse waarheid de bron van uw hoop en geloof mag zijn; dat u door alle hoofdstukken van uw leven heen mag groeien in het verstaan en nooit zal denken dat studie en groei voor anderen is.
5. dat u een vrouw van gebed zal zijn, zodat het Woord van God voor u zal opengaan en de	5. dat u een man van gebed zal zijn, zodat het Woord van God voor u zal opengaan en de

kracht van geloof en heiligheid op u kan neerdalen; dat uw geestelijke invloed mag toenemen, thuis, in de gemeente en daarbuiten.	kracht van geloof en heiligheid op u kan neerdalen; dat uw geestelijke invloed mag toenemen, thuis, in de gemeente en daarbuiten.
6. dat u een vrouw mag zijn met een diep begrip van de soevereine genade van God die al deze geestelijke processen van binnenuit versterkt; en dat u een doordenker mag zijn met betrekking tot de leer der genade en deze dingen met liefde zal koesteren.	6. dat u een man mag zijn met een diep begrip van de soevereine genade van God die al deze geestelijke processen van binnenuit versterkt; en dat u een doordenker mag zijn met betrekking tot de leer der genade en deze dingen met liefde zal koesteren.
7. dat u uzelf volledig aan uw bediening mag toewijden, ongeacht uw roeping; dat u uw tijd niet zal verdoen met soaps, vrouwenblaadjes, onbelangrijke hobby's of winkelen; dat u uw tijd vrij maakt voor Christus en zijn Koninkrijk.	7. dat u uzelf volledig aan uw bediening mag toewijden, ongeacht uw roeping; dat u uw tijd niet zal verdoen met overmatige sportactiviteiten, klussen, onbelangrijke hobby's of gedoe met auto's; dat u uw tijd vrij maakt voor Christus en zijn Koninkrijk.
8. dat u — als u alleenstaand bent — dit ten volle mag uitbuiten tot eer van God (op de manier zoals Jezus, Paulus of Corrie ten Boom hebben gedaan) en u niet verlamd zal worden door een verlangen om getrouwd te zijn.	8. dat u — als u alleenstaand bent — dit ten volle mag uitbuiten tot eer van God (op de manier zoals Jezus, Paulus of Corrie ten Boom hebben gedaan) en u niet verlamd zal worden door een verlangen om getrouwd te zijn.
9. Dat u — als u getrouwd bent — het leiderschap van uw man op een creatieve, intelligente en integere manier mag ondersteunen, zo diep als de liefde van Christus dit toestaat; dat u hem bemoedigt in zijn door God gegeven rol als hoofd; dat u hem geestelijk allereerst beïnvloedt door uw onverschrokken geduld, heiligheid en gebed.	9. dat u — als u getrouwd bent — van uw vrouw zal houden op de manier zoals Christus zijn gemeente heeft liefgehad en zichzelf voor haar heeft gegeven; dat u een nederige, onzelfzuchtige, opbouwende, gelukkige geestelijk leider mag zijn; dat u onafgebroken mag groeien in genade en kennis opdat u nooit de aspiraties van uw vrouw om geestelijk te groeien, zal doven; dat u tederheid en kracht mag ontwikkelen, een levensstijl met initiatieven en een luisterend oor; dat u de <i>verantwoordelijkheid</i> mag aanvaarden om uw gezin te verzorgen en te beschermen, hoewel u deze opdracht samen met uw vrouw vervult.
10. dat u — als u kinderen heeft — met uw man (of alleen, als het moet) uw verantwoordelijkheid mag nemen om uw kinderen op te voeden in de vreze des Heren, kinderen die de overwinning van de Here verwachten — en hen met uw man het onderwijs en de tucht zal geven die zij nodig hebben, en met hen de band zal opbouwen waarnaar ze zo verlangen, en hen de liefdevolle zorg zal geven zoals alleen u dat kan doen.	10. dat u — als u kinderen heeft — met uw vrouw (of als alleenstaand ouder) uw primaire verantwoordelijkheid mag oppakken om uw kinderen op te voeden in de vreze des Heren, kinderen die de overwinning van de Here verwachten; dat u een patroon van onderwijs en tucht zal aanbrengen dat zich niet op school en kerk zal verlaten waar het gaat om Bijbelkennis en geestelijke waarden; dat u tijd zal vrijmaken voor uw kinderen en hen die liefde zal geven die de ware natuur van onze hemelse Vader weerspiegelt.
11. dat u niet mag gaan denken dat het hebben van een seculiere baan te verkiezen is boven de ontelbare mogelijkheden die zich voordoen om te dienen en te getuigen in uw huis, de buurt, de omgeving, de gemeente en de wereld; dat u	11. dat u niet mag gaan denken dat promotie en de bevestiging van uw collega's op het werk de belangrijkste waarden in uw leven zijn; maar dat u zich mag bezinnen op de eeuwige betekenis van het vaderschap en tijd met uw vrouw

<p>zichzelf niet alleen de vraag stelt: ‘Carrière of huisvrouw?’ maar ook openstaat voor de vraag: ‘Carrière of tijd voor geestelijk werk?’ Dat u zichzelf durft afvragen: ‘Wat is beter voor het Koninkrijk — werken voor iemand die je vertelt wat je moet doen om zijn of haar zaak succesvol te maken, of Gods agent te zijn en je droom te dromen over hoe jouw tijd, huis en talent de zaak van God kan dienen? En dat u in dit alles uw keuze niet maakt op basis van wereldse trends of een verwachting van toenemende welvaart, maar op basis van wat het geloof van het gezin versterkt en de zaak van Christus dient.</p>	<p>doorbrengt; dat u met enige regelmaat stilstaat bij de mogelijkheden die deze levensfase u biedt om uw energie in dienst te stellen van het Koninkrijk; dat u zich vaak zal afvragen of uw gezin wordt gevormd door de cultuur of door de waarden van het Koninkrijk; dat u uw gezin leidt in het maken van keuzes die niet zijn gebaseerd op wereldse trends of een verwachting van toenemende welvaart, maar op basis van wat het geloof van het gezin versterkt en de zaak van Christus dient.</p>
<p>12. dat u een stapje achteruit mag doen en (als u getrouwd bent: met uw man) de verschillende vormen van de bediening van uw leven in afzonderlijke hoofdstukken zal onderbrengen; deze hoofdstukken worden gemarkeerde door zaken als: leeftijd, kracht, burgerlijke staat, werkkring, kinderen (thuis, op school), kleinkinderen, pensioen, enzovoorts; geen enkel hoofdstuk bevat alle aspecten van vreugde; een eindig leven is een aaneenschakeling van geven en nemen; Gods wil doen en volledig voor de eer van Christus leven maakt dit tot een succes, niet of het hoofdstuk leest alsof het een hoofdstuk van iemand anders is of iets in zich heeft wat alleen een ander hoofdstuk kan hebben.</p>	<p>12. dat u een stapje achteruit mag doen en (als u getrouwd bent: met uw vrouw) de verschillende vormen van de bediening van uw leven in afzonderlijke hoofdstukken zal onderbrengen; deze hoofdstukken worden gemarkeerde door zaken als: leeftijd, kracht, burgerlijke staat, werkkring, kinderen (thuis, op school), kleinkinderen, pensioen, enzovoorts; geen enkel hoofdstuk bevat alle aspecten van vreugde; een eindig leven is een aaneenschakeling van geven en nemen; Gods wil doen en volledig voor de eer van Christus leven maakt dit tot een succes, niet of het hoofdstuk leest alsof het een hoofdstuk van iemand anders is of iets in zich heeft wat alleen een ander hoofdstuk kan hebben.</p>
<p>13. dat u een mentaliteit en levensstijl mag ontwikkelen alsof het oorlogstijd is; dat u nooit mag vergeten dat het leven kort is en miljoenen mensen dagelijks tussen hemel en hel balanceren, dat de liefde voor geld geestelijke zelfmoord is, dat de doelen van opwaartse mobiliteit (betere kleren, auto’s, huizen, vakanties, maaltijden en hobby’s) een armzalig en gevaarlijk substituut zijn voor de doelen om met alles wat in u is voor Christus te leven en uw vreugde volkomen te maken door te voorzien in de noden van anderen.</p>	<p>13. dat u een mentaliteit en levensstijl mag ontwikkelen alsof het oorlogstijd is; dat u nooit mag vergeten dat het leven kort is en miljoenen mensen dagelijks tussen hemel en hel balanceren, dat de liefde voor geld geestelijke zelfmoord is, dat de doelen van opwaartse mobiliteit (betere kleren, auto’s, huizen, vakanties, maaltijden en hobby’s) een armzalig en gevaarlijk substituut zijn voor de doelen om met alles wat in u is voor Christus te leven en uw vreugde volkomen te maken door te voorzien in de noden van anderen.</p>
<p>14. dat u in alle relaties met mannen (niet alleen in het huwelijk) de leiding van de Heilige Geest zoekt om op Bijbelse visie op man- en vrouw-zijn in praktijk te brengen; dat u een houding en stijl mag ontwikkelen die recht doen aan de unieke rol die God de man heeft gegeven om verantwoordelijk te zijn voor een waardig leiderschap ten aanzien van vrouwen — een relatie die elementen in zich heeft van bescherming, voorziening en een zekere mate van initiatief; dat u creativiteit en culturele</p>	<p>14. dat u in alle relaties met vrouwen (niet alleen in het huwelijk) de leiding van de Heilige Geest zoekt om op Bijbelse visie op man- en vrouw-zijn in praktijk te brengen; dat u een houding en stijl mag ontwikkelen die uitdrukking geeft aan uw door God gegeven verantwoordelijkheid om op een nederige manier kracht en leiderschap te tonen, en een zelfopofferende zorg en bescherming te bieden; dat u creativiteit en culturele fijngevoeligheid mag ontvangen bij het ontwikkelen van deze stijl en het zetten van de</p>

fijngevoeligheid mag ontvangen bij het ontwikkelen van deze stijl en het zetten van de toon in de communicatie met mannen.	toon in de communicatie met vrouwen.
15. Dat u de Bijbelse richtlijnen mag zien voor wat wel en geen passend gedrag voor mannen en vrouwen is, niet als een discutabele beperking van de vrijheid, maar als verstandige voorschriften om de ware vrijheid te ontdekken die is gelegen in Gods model van complementariteit; dat u uw mogelijkheden niet zal afmeten aan de weinige rollen die niet voor u zijn weggelegd, maar aan de ontelbare rollen die beschikbaar zijn; dat u zal opzien naar de liefhebbende God van de Bijbel en mag dromen over de mogelijkheden om Hem te dienen, waarbij de volgende lijst misschien behulpzaam kan zijn:	15. Dat u de Bijbelse richtlijnen mag zien voor wat wel en geen passend gedrag voor mannen en vrouwen is, niet als een vrijbrief om te heersen of om anderen voor u te laten werken, maar als een roeping tot dienend leiderschap dat denkt in termen van verantwoordelijkheid en niet van recht; dat u deze principes zal zien als verstandige voorschriften om de ware vrijheid te ontdekken die is gelegen in Gods model van complementariteit; dat u de betrokkenheid van vrouwen bij de ontelbare taken in het werk van het Koninkrijk zal bevorderen en hen zal stimuleren om zich verdienstelijk te maken in rollen die Bijbels gepast zijn. Misschien kan de volgende lijst daarbij behulpzaam zijn:

Een aantal mogelijkheden om een bediening uit te oefenen

Bediening onder gehandicapten

- Zorgverlening aan auditief gehandicapten
- Zorgverlening aan visueel gehandicapten
- Zorgverlening aan lichamelijk gehandicapten
- Zorgverlening aan verstandelijk gehandicapte

Bediening onder zieken

- Verpleegkundige
- Arts
- Verzorgende in een hospice (kanker AIDS, etc.)
- Medewerker Volksgezondheid

Bediening onder de zwakken in de samenleving

- Hulpverlening aan mensen met een emotioneel trauma
- Hulpverlening aan alcoholverslaafden
- Hulpverlening aan drugverslaafden
- Hulpverlening aan prostituées
- Hulpverlening aan misbruikte vrouwen en kinderen
- Hulpverlening aan probleemkinderen
- Hulpverlening aan wezen

Bediening in de gevangenis

- Hulpverlening in vrouwengevangenissen
- Hulpverlening aan gezinnen van gevangenen

- Hulpverlening bij de reclassering

Bediening aan jongeren

- Onderwijs
- Fondswerving
- Organisatie van open huis en ontspanningsactiviteiten
- Organisatie van uitstapjes
- Counseling
- Huiswerkbegeleiding

Bediening met sport

- Organisatie van teamactiviteiten in de buurt
- Organisatie van teamactiviteiten vanuit de kerkelijke gemeente

Therapeutische hulpverlening

- Vrijgevestigde praktijk
- Hulpverlening vanuit de kerk
- Hulpverlening vanuit een organisatie of instelling

Bediening met audio-visuele middelen

- Compositie
- Grafisch ontwerpen
- Produceren
- Distribueren

Bediening met tekst

- Freelance schrijven
- Schrijven van onderwijsprogramma's
- Schrijven van fictie
- Schrijven van Non-fictie
- Redactie
- Communicatie
- Journalistiek

Bediening in het onderwijs

- Lesgeven op een Zondagsschool voor: kinderen, tieners, studenten, vrouwen
- Lesgeven op een lagere school
- Lesgeven op een middelbare school
- Lesgeven op een HBO instelling of universiteit

Bediening in muziek

- Componeren
- Lesgeven

- Optreden als zangeres, als koor of als instrumentalist

Bediening in evangelisatie

- Persoonlijk getuigen
- Participeren in parakerkelijke activiteiten
- Verzorgen van Bijbelstudies aan huis
- Verzorgen van kinderevangelisatie
- Participeren in bezoektteams
- Participeren in een nazorgteam
- Participeren bij een telefonische hulpdienst

Bediening bij radio en televisie

- Technische ondersteuning
- Schrijven
- Omroepen
- Produceren

Bediening in theater en drama

- Acteren
- Regisseren
- Schrijven
- Plannen

Bediening in de wijk

- Bestrijding van analfabetisme
- Participeren bij *Pro-life* activiteiten
- Participeren bij activiteiten tegen de verloedering
- Participeren bij activiteiten gericht op verbetering van de huisvesting
- Participeren bij activiteiten gericht op veiligheid
- Participeren bij Opzoomer-activiteiten
- Participeren bij activiteiten gericht op de bestrijding van de overlast op straat

Bediening op het gebied van de pastorale zorg

- Afleggen van Huisbezoeken
- Verwelkomen van gasten
- Betonen van gastvrijheid
- Verzorgen van voedsel, kleding en vervoer

Bediening ten aanzien van het gebed

- Gebed en voorbede
- (Organiseren van) gebedssamenkomsten
- Assisteren van gebedsgroepen

Zending

- Alles wat hierboven genoemd is, maar dan cultuuroverstijgend

Ondersteunende bedieningen

- Ontelbare seculiere werkzaamheden die de bedieningen versterken

De niet te onderschatten rol van moeder

Het bieden van een *thuis* aan het gezin als huisvrouw

Ik beseft dat deze opsomming onvolledig is en mijn beperkingen en die van mijn cultuur weerspiegelt. Maar het is — denk ik — de moeite waard om duidelijk te maken dat de visie op man- en vrouw-zijn zoals in dit boek wordt voorgesteld, er niet op uit is om het christelijk werk te hinderen, maar om het te heiligen en bekrachtigen door een patroon van Bijbelse gehoorzaamheid.

De negende stelling van de Danvers Verklaring³² is misschien wel het belangrijkste dat ik er ter afsluiting over kan zeggen, in de hoop dat de bedoeling van dit boek niet verkeerd wordt begrepen.

Met de helft van de wereldbevolking buiten het bereik van inheemse evangelisten; met ontelbaar veel andere verloren mensen in de samenlevingen die het evangelie wèl gehoord hebben; met de zorg en ellende van ziekte, ondervoeding, dakloos zijn, analfabetisme, onwetendheid, ouder worden, verslaving, misdaad, gevangenschap, neuroses en eenzaamheid, zou geen enkele man of vrouw die een passie voelt van God om Gods genade te laten zien in woord en daad, hoeven te leven zonder de voldoening van een bediening voor de glorie van Christus en tot zegen voor deze gevallen wereld.

³² De Danvers Verklaring is de officiële verklaring (beweegredenen, doelen en verklaringen) van de Raad voor een Bijbelse Visie op Man- en Vrouw-zijn. De volledige tekst van deze Verklaring is afgedrukt in het aanhangsel van dit boek.